



Laga kraft

Deldom, 2020-03-20

Avgörandet beträffande Havs- och vattenmyndigheten (HAV) har vunnit laga kraft 2020-04-14.

Avgörandet beträffande Kammarkollegiet (KK) har vunnit laga kraft 2020-04-14.

Avgörandet beträffande Länsstyrelsen i Norrbottens län (LST25) har vunnit laga kraft 2020-04-14.

Avgörandet beträffande Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har vunnit laga kraft 2020-04-14.

Avgörandet beträffande Naturvårdsverket (NV) har vunnit laga kraft 2020-04-14.

Avgörandet beträffande SCA Munksund Aktiebolag (556237-4859) har vunnit laga kraft 2020-04-14.



PARTER

Sökande

SCA Munksund Aktiebolag, 556237-4859
941 87 Piteå

Ombud: Advokat [REDACTED]
Fröberg & Lundholm Advokatbyrå AB
Kungsgatan 44, 111 35 Stockholm

Ombud: Advokat [REDACTED]
c/o Fröberg & Lundholm Advokatbyrå
Kungsgatan 44, 111 35 Stockholm

Motparter

1. Länsstyrelsen i Norrbottens län
971 86 Luleå

2. Miljö- och tillsynsnämnden, Piteå kommun
941 85 Piteå

SAKEN

Tillstånd enligt miljöbalken till fortsatt och utökad produktion vid SCA Munksund AB:s pappersbruk i Munksund, Piteå kommun

Avrinningsområde: Mellan Aleträlvén och Pite älv (12/13)
Koordinater (SWEREF 99TM) N: 7254456 E: 803150

DOMSLUT

Tillstånd

Mark- och miljödomstolen, som godkänner den ingivna miljökonsekvensbeskrivningen, lämnar enligt miljöbalken SCA Munksund AB (bolaget) tillstånd till fortsatt och utökad verksamhet vid bolagets anläggning i Munksund, Piteå kommun, omfattande att

- tillverka 440 000 ton kraftliner per år, baserad på högst 320 000 ton sulfatmassa, varav högst 130 000 ton får utgöras av blekt massa, och 130 000 ton returfiber-massa per år, samt vidta de åtgärder som behövs för den planerade produktionsökningen,
- i befintlig samförbränningsanläggning förbränna biobränslen, torv och olja och årligen högst 50 000 ton returfiberrejekt, returträ och pappersavfall samt, efter tillsynsmyndighetens godkännande, andra avfallsslag som bedöms ha egenskaper som är likvärdiga, och
- bedriva hamnverksamhet vid befintlig kaj.

Slutliga villkor

1. Allmänt

- 1.1 Verksamheten – inklusive åtgärder för att minska vatten- och luftföroreningar samt andra störningar för omgivningen – ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget i ansökningshandlingarna och i övrigt i målet har uppgett eller åtagit sig.

2. Utsläpp till luft

Stoft

- 2.1 Stofthalten i utgående rökgaser får som årsmedelvärde uppgå till högst följande.

Sodapannan	30 mg/m ³ ntg vid 6 procent O ₂ .
Mesaugnen	35 mg/m ³ ntg vid 6 procent O ₂ .

Svavel

- 2.2 Utsläppet av gasformiga svavelföreningar (räknat som svavel) från andra källor än fastbränslepanna och oljeeldning får högst uppgå till 0,35 kg/ton producerad sulfatmassa som årsmedelvärde och 115 ton per år.

Svavelväte

2.3 Svavelvätehalten i rökgaserna från mesaugnen får inte överstiga 50 mg/m³ normaltorr gas mer än 3 % av drifttiden per kalenderår.

Kväveoxider

2.4 Utsläppet till luft av kväveoxider (NO och NO₂, räknat som NO₂) från sodapanna och mesaugn får högst uppgå till 1,4 kg/ton producerad sulfatmassa som årsmedelvärde och 440 ton per år.

Ammoniak

2.5 Utsläpp av ammoniak (NH₃) från fastbränslepannan får som månadsmedelvärde med kontinuerlig mätning högst uppgå till 25 mg/Nm³ vid 6 % O₂.

3. *Lukt*

3.1 Illaluktande ämnen från kokerier, indunstningsanläggningar, kondensatreningsanläggningar, hartskokeri och andra källor av betydelse ska så långt möjligt samlas upp och energiåtervinnas eller destrueras genom förbränning eller annat likvärdigt förfaringssätt. Förbränning av starka luktgaser ska som årsmedelvärde uppgå till minst 99,5 % av sulfatfabrikens drifttid.

Tillsynsmyndigheten får meddela föreskrifter om uppsamling och rening av ytterligare luftströmmar, som ger upphov till luktolägenheter i omgivningen.

4. *Damning*

4.1 Om damning skulle uppkomma i omgivningen ska bolaget i samråd med tillsynsmyndigheten vidta effektiva motåtgärder.

5. *Utsläpp till vatten m.m.*

5.1 Bolaget ska ta fram en specifik riskhanteringsplan avseende risken för spridning av legionellabakterier från vattenreningsanläggningen. Senast

den 31 mars varje år ska planen redovisas till tillsynsmyndigheten samt miljö- och tillsynsnämnden eller motsvarande i Piteå kommun avseende hur den har följts under föregående kalenderår samt om det finns behov av att uppdatera planen. Planen ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten.

6. Buller

6.1 Bolaget ska senast den 1 april 2022 ha vidtagit följande åtgärder vid renseriet:

Åtgärd	Bullerkälla
- Skärm inbyggnation	652FL253, utlopp
- Skärm	Vedintag 1
- Avskärmning och tilläggsisolering, avvibrering (ny ventil)	Stomljud ventil 530HS467

6.2 Buller till följd av verksamheten vid närmaste bostäder får inte ge upphov till högre ekvivalenta ljudnivåer än följande.

55 dB(A) dagtid (kl. 07-18)

50 dB(A) övrig tid

Störande toner ska åtgärdas snarast möjligt. Arbetsmoment som typiskt sett kan ge upphov till momentana ljudnivåer över 60 dB(A) vid bostäder får inte utföras nattetid (kl. 22.00-07.00).

Kontroll genom närfältsmätningar och beräkningar ska ske om det sker förändringar i verksamheten, dock minst en gång per år. Om värdena överskrids vid en kontroll ska åtgärder vidtas så att värdena kan innehållas vid en uppföljande kontroll vid tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer.

7. Hamnverksamheten

7.1 Hamnverksamheten ska bedrivas så att mängden hanterat gods inte överstiger 320 000 m³ gods över kaj per år.

7.2 Andra godstyper än de som har angetts i ansökningshandlingarna får föras in i hamnen efter anmälan till tillsynsmyndigheten. Sådan anmälan ska göras i god tid innan införseln av det nya godset avses ske.

7.3 Vid lossning och lastning över kaj ska åtgärder vidtas så att spill på kaj och i vattnet minimeras. Eventuellt spill av produkt eller avfall ska omgående samlas upp och tas omhand.

7.4 Skyddslänsar och adsorptionsmedel ska finnas lätt tillgängligt för att minimera risken för spridning i mark- och vattenområden vid eventuellt spill.

8. Energihushållning

8.1 Förbränning av avfallsbränsle ska ske med hög energieffektivitet.

9. Kemikaliehantering

9.1 Åtgärder ska vidtas, senast den 31 mars 2022, för att minska riskerna för läckage till omgivningen vid lossningsplats för natriumhypoklorit. Detta ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten som får meddela närmare föreskrifter avseende detta.

10. Kontroll

10.1 Åtgärder ska vidtas, senast den 31 mars 2022, för att minska riskerna för läckage till omgivningen vid lossningsplats för natriumhypoklorit. Detta ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten som får meddela närmare föreskrifter avseende detta.

10.2 För verksamheten ska finnas ett aktuellt kontrollprogram, som möjliggör bedömning av om villkoren följs. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Kontrollprogrammet ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten.

Ett uppdaterat kontrollprogram ska inges till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter att tillståndet har tagits i anspråk.

11. Nedläggning och efterbehandling

11.1 Bolaget ska i god tid, dock senast sex månader, innan verksamheten upphör till tillsynsmyndigheten redovisa en plan för avhjälpande av eventuella miljöskador och andra återställningsåtgärder. I planen ska anges hur undersökning av mark- och vattenområden, byggnader och anläggningar ska genomföras samt hur riskbedömningen ska utföras och hur kemiska produkter, farligt avfall och förorenad utrustning ska omhändertas. Undersökningar och eventuella åtgärder ska planeras och genomföras i samråd med tillsynsmyndigheten.

Uppskjutna frågor

Mark- och miljödomstolen skjuter upp frågorna om slutliga villkor avseende

- utsläpp av behandlat processavloppsvatten från verksamheten, samt
- utsläpp till vatten av kadmium.

Utredningar

U1. Processavloppsvatten

Bolaget ska under en prövotid utreda och presentera

- a) drifterfarenheter av den ombyggda biologiska reningsanläggningen omfattande reningsresultat vad avser COD, suspenderade ämnen, kväve, fosfor och komplexbildare,
- b) resultatet av åtgärder för intrimning av anläggningen,
- c) vilka effekter som uppstår i recipienten från utsläppet av det behandlade avloppsvattnet,

- d) behovet och miljömässiga, tekniska och ekonomiska effekter av ytterligare ett reningssteg kopplat till reningsanläggningen,
- e) förslag till slutliga villkor i fråga om utsläpp av behandlat avloppsvatten, samt
- f) omfattningen av kommande fiskeribiologiska undersökningar och kemisk-biologisk karakterisering.

Prövotidsredovisningen ska ges in till mark- och miljödomstolen senast den 1 december 2022.

U2. Kadmium

Bolaget ska under en provotid utreda vilka mängder av kadmium som avgår till vatten. Vidare ska bolaget utreda orsaken samt var i anläggningen den huvudsakliga mängden släpps till vatten. Bolaget ska utifrån resultatet presentera miljömässiga, tekniska och ekonomiska förutsättningar att avskilja kadmium ur utgående vatten till recipient.

Prövotidsredovisningen ska ges in till mark- och miljödomstolen senast den 31 mars 2024.

Provisoriska föreskrifter

Under provotiden och till dess mark- och miljödomstolen bestämmer annat, ska följande föreskrifter gälla.

För tiden till och med den 31 december 2020:

P1. Utsläppet av syreförbrukande ämnen får som COD – bestämt enligt ”ampullmetoden enligt Lange” – inte överskrida 19 ton per dygn, räknat som månadsmedelvärde och riktvärde.

P2. Utsläppet av suspenderade ämnen till vatten – bestämt enligt analysmetod SIS 028112 (glasfiber – GF/A) – får inte överstiga 6,25 ton per dygn, räknat som månadsmedelvärde och riktvärde.

P3. Utsläppet av tot-N och tot-P till vatten får som riktvärde och årsmedelvärde inte överstiga 350 respektive 90 g/ton liner.

P4. Bolaget ska i samråd med tillsynsmyndigheten ta fram en plan, så långt produktkvalitet och andra omständigheter medger, för hur användningen av komplexbildare kontinuerligt ska begränsas samt vilka processinterna åtgärder som ska vidtas för att minska andelen föroreningar i processavloppet under provotiden.

Från och med den 1 januari 2021 och till dess annat har beslutats:

P5. Utsläppet av COD till vatten får som månadsmedelvärde och riktvärde inte överskrida 15 ton per dygn.

P6. Utsläppet av suspenderade ämnen till vatten – mätt som GF/A –får som månadsmedelvärde och riktvärde inte överstiga 4,0 ton per dygn.

P7. Utsläppet av tot-N och tot-P till vatten får som årsmedelvärde och riktvärde inte överstiga 320 respektive 80 g/ton liner.

P8. Det åligger bolaget, så långt produktkvalitet och andra omständigheter medger, att kontinuerligt begränsa användningen av komplexbildare och att vidta processinterna åtgärder i syfte att minska andelen föroreningar i processavloppet. Detta ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten enligt den plan som upprättats för detta.

Delegation

Mark- och miljödomstolen överlåter enligt 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken till tillsynsmyndigheten att meddela villkor och föreskrifter om försiktighetsmått i följande avseenden.

- Uppsamling och rening av luftströmmar som ger upphov till luktolägenheter i omgivningen.

- Åtgärder till skydd mot damning.
- Skyddsåtgärder vid lossningsplats för natriumhypoklorit.
- Kontroll av verksamheten.

Igångsättningstid, verkställighet m.m.

Den verksamhet som tillståndsgivits genom denna dom ska ha satts igång inom fem år från det att denna dom har vunnit laga kraft annars förfaller tillståndet.

Tillståndet får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft (verkställighet).

Bolaget ska anmäla till mark- och miljödomstolen och tillsynsmyndigheten när tillståndet tas i anspråk. När tillståndet tas i anspråk och domen vunnit laga kraft upphör nuvarande grundtillstånd (deldom den 25 augusti år 2000, mål M 527-99) för verksamheten att gälla, med de provisoriska föreskrifter och utredningsvillkor som är knutna till det tillståndet.

Innehållsförteckning

SAKEN	1
DOMSLUT	1
BAKGRUND M.M.	11
YRKANDEN OCH INSTÄLLNINGAR M.M.	13
BOLAGETS ANSÖKAN I KORTHET	20
INKOMNA YTTRANDE OCH BOLAGETS BEMÖTANDE	37
Länsstyrelsen	37
Bolagets bemötande	42
DOMSKÄL	52
Tillåtlighet och tillstånd m.m.	52
Nollalternativet och miljökonsekvensbeskrivningen	53
Buller	53
BAT-slutsatser	54
Planer m.m.	55
Allmänna hänsynsregler m.m.	55
Miljökvalitetsnormer m.m.	55
Tidsbegränsat tillstånd	57
Sammanfattande bedömning, tillstånd m.m.	57
Villkor och uppskjutna frågor m.m.	58
Utsläpp till luft	58
Lukt	62
Fastbränslepannan	63
Utsläpp till vatten m.m.	64
Buller	69
Energihushållning	70
Kemikaliehantering	72
Kontroll	72
Förorenad mark, nedläggning och efterbehandling	72
Igångsättningstid, ianspråktagande	73

BAKGRUND M.M.

Vid bolagets pappers- och massaanläggning i Munksund har bedrivits verksamhet sedan år 1928. Det befintliga grundtillståndet är meddelat av Miljödomstolen vid Umeå Tingsrätt som genom deldom den 25 augusti 2000 i mål M 527-99 lämnade SCA Packaging Munksund Aktiebolag tillstånd enligt miljöskyddslagen till fortsatt och utökad produktion vid anläggningen i Munksund. Efter det har ett antal ändringstillstånd meddelats enligt miljöbalken. Bolaget har idag tillstånd som omfattar en högsta årlig produktion om 420 000 ton kraftliner, 265 000 ton sulfatmassa, varav 100 000 ton blekt massa samt 130 000 ton returfiber massa. Miljödomstolen sköt i tillståndet upp bl.a. frågan om slutliga villkor för verksamhetens utsläpp till vatten av COD, SÄ GF/A, Tot-N, Tot-P och komplexbildare. Bolaget ålades att under en prövotid utreda möjligheterna att installera en biologisk reningsanläggning samt kostnaderna för och reningseffekterna av en sådan anläggning. Utredningskrav och provisoriska föreskrifter har härefter ändrats i omgångar. I den senaste av deldomar den 14 december 2018 förlängde mark- och miljödomstolen prövotiden avseende slutliga villkor för utsläpp till vatten på grund av sättningskador i delar av bioreningsanläggningen och förordnade att utredning U9 ska redovisas till domstolen senast den 1 december 2022. Under prövotiden gäller följande provisoriska föreskrifter och under olika perioder.

För tiden till och med den 31 december 2020:

- P1. Utsläppet av syreförbrukande ämnen får som COD – bestämt enligt ”ampullmetoden enligt Lange” – inte överskrida 19 ton per dygn, räknat som månadsmedelvärde och riktvärde.
- P2. Utsläppet av suspenderade ämnen till vatten – bestämt enligt analysmetod SIS 028112 (glasfiber – GF/A) – får inte överstiga 6,25 ton per dygn, räknat som månadsmedelvärde och riktvärde.
- P3. Utsläppet av tot-N och tot-P till vatten får som riktvärde och årsmedelvärde inte överstiga 350 respektive 90 g/ton liner.
- P4. Bolaget ska i samråd med tillsynsmyndigheten ta fram en plan, så långt produktkvalitet och andra omständigheter medger, för hur användningen av komplexbildare kontinuerligt ska begränsas samt vilka processinterna åtgärder

som ska vidtas för att minska andelen föroreningar i processavloppet under prøvotiden.

Från och med den 1 januari 2021 och till dess annat har beslutats:

P5. Utsläppet av COD till vatten får som månadsmedelvärde och riktvärde inte överskrida 15 ton per dygn.

P6. Utsläppet av suspenderade ämnen till vatten – mätt som GF/A – får som månadsmedelvärde och riktvärde inte överstiga 4,0 ton per dygn.

P7. Utsläppet av tot-N och tot-P till vatten får som årsmedelvärde och riktvärde inte överstiga 320 respektive 80 g/ton liner.

P8. Det åligger bolaget, så långt produktkvalitet och andra omständigheter medger, att kontinuerligt begränsa användningen av komplexbildare och att vidta processinterna åtgärder i syfte att minska andelen föroreningar i processavloppet. Detta ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten enligt den plan som upprättats för detta.

Aktuell ansökan avser tillstånd till fortsatt och utökad produktion av 440 000 ton kraftliner per år, baserad på högst 320 000 ton sulfatmassa, varav högst 130 000 ton får utgöras av blekt massa, och 130 000 ton returfibermassa per år. Ansökan omfattar även förbränning i en fastbränslepanna på området som tidigare haft en annan ägare men som nu ägs och drivs av SCA Munksund AB. Även hamnverksamheten vid anläggningen omfattas av ansökan.

Bolaget har tillstånd att bortleda ytvatten från Piteälven genom tillstånd av Miljödomstolen vid Umeå Tingsrätt i dom meddelad den 1 februari år 2000 i mål M 1908-07.

Mark- och miljödomstolen har hållit syn och avgjort målet efter huvudförhandling.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNINGAR M.M.

Bolaget

Bolaget yrkar om tillstånd enligt 9 kap. 6 § miljöbalken till att vid pappersbruket i Munksund,

- tillverka 440 000 ton kraftliner per år, baserad på högst 320 000 ton sulfatmassa, varav högst 130 000 ton får utgöras av blekt massa, och 130 000 ton returfiber massa per år, samt vidta de åtgärder som behövs för den planerade produktionsökningen,
- förbränna bibränslen, torv och olja och årligen högst 50 000 ton returfiberrejekt, returträ och pappersavfall samt, efter tillsynsmyndighetens godkännande, andra avfallsslag som bedöms ha egenskaper som är likvärdiga med dem som anges i befintlig samförbränningsanläggning, och
- bedriva hamnverksamhet vid befintlig kaj.

Bolaget yrkar vidare att

- mark- och miljödomstolen förordnar att tillståndet får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft (verkställighetsförordnande),
- slutliga villkor och prövotidsförordnanden m.m. meddelas i enlighet med bolagets förslag, samt
- den till ansökan bifogade miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) godkänns.

Motparterna

Länsstyrelsen har sammanfattningsvis meddelat att de

- tillstyrker bolagets ansökan,
- yrkar att villkor för utsläpp till luft avseende ammoniak ska föreskrivas även för bolagets fastbränslepanna,
- motsätter sig bolagets förslag till ändring av nuvarande begränsningsvärde för buller nattetid,
- har synpunkter avseende utsläppsnivån för näringsämnen i bolagets yrkande om prövotid för utsläpp av processvatten med förslag till provisoriska föreskrifter,

- yrkar att bolaget bör åläggas att utföra en ny kemisk-biologisk karaktärisering av utgående avloppsvatten samt en ny fiskundersökning.
- yrkar att domstolen i tillståndet föreskriver vilka äldre tillstånd som förfaller när aktuellt tillstånd tas i anspråk.

Miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun har vid huvudförhandlingen meddelat att de inte har någon erinran mot ansökan men motsätter sig bolagets förslag på bullervillkor.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Sveriges geologiska undersökning, Naturvårdsverket och Folkhälsomyndigheten har meddelat att de avstår från att yttra sig. Trafikverket har meddelat att de inte har några synpunkter på bolagets tillståndsansökan.

Bolagets villkorsförslag m.m.

Bolaget

Slutliga villkor

Utöver vad som gäller enligt förordningen (2013:253) om förbränning av avfall och industriutsläppsförordningen (2013:250) föreslår bolaget att följande slutliga villkor föreskrivs för verksamheten.

Allmänt

- Verksamheten – inklusive åtgärder för att minska vatten- och luftföroreningar samt andra störningar för omgivningen – ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget i ansökningshandlingarna och i övrigt i målet har uppgett eller åtagit sig.

Energi

Om mark- och miljödomstolen finner behov av ett villkor avseende energi föreslår bolaget följande villkor.

- Förbränning av returbränsle ska ske med hög energieffektivitet.

Utsläpp till luft

Stoft m.m.

- Stofthalten i utgående rökgaser får som årsmedelvärde uppgå till högst följande.

Sodapannan 30 mg/m³ ntg vid 6 procent O₂.

Mesaugnen 35 mg/m³ ntg vid 10 procent O₂.

Svavel

- Utsläppet av gasformiga svavelföreningar (räknat som svavel) från andra källor än fastbränslepanna och oljeeldning får högst uppgå till 0,4 kg/ton producerad sulfatmassa som årsmedelvärde och 115 ton per år.

Kväveoxider

- Utsläppet till luft av kväveoxider (NO och NO₂ räknat som NO₂) från sodapanna och mesaugn får högst uppgå till 1,5 kg/ton producerad sulfatmassa som årsmedelvärde och 440 ton per år.

Lukt

- Illaluktande ämnen från kokerier, indunstningsanläggningar, kondensatreningsanläggningar, hartskokeri och andra källor av betydelse ska så långt möjligt samlas upp och energiåtervinnas eller destrueras genom förbränning eller annat likvärdigt förfaringssätt.

Om mark- och miljödomstolen finner behov kan villkoret kompletteras med följande stycke:

Förbränning av starka luktgaser ska som årsmedelvärde uppgå till minst 99,5 procent av sulfatfabrikens drifttid.

Bemyndigande föreslås till tillsynsmyndigheten att meddela föreskrifter om uppsamling och rening av luftströmmar som ger upphov till luktolägenheter i omgivningen.

Damning

- Om damning skulle uppkomma i omgivningen, ska bolaget vidta effektiva motåtgärder.

Bolaget föreslår även att tillsynsmyndigheten bemyndigas att föreskriva om åtgärder till skydd mot damning.

Utsläpp till vatten m.m.

- Bolaget ska ta fram en specifik riskhanteringsplan avseende risken för spridning av legionellabakterier från vattenreningsanläggningen. Senast den 31 mars varje år ska planen redovisas till länsstyrelsen och miljö- och tillsynsnämnden eller motsvarande i Piteå kommun avseende hur den har följts under föregående kalenderår samt om det finns behov av att uppdatera planen. Planen ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten.

Buller

- Buller till följd av verksamheten vid närmaste bostäder får inte ge upphov till högre ekvivalenta ljudnivåer än följande.

55 dB(A) dagtid (kl. 07-18)

50 dB(A) övrig tid

Störande toner ska åtgärdas snarast möjligt. Arbetsmoment som typiskt sett kan ge upphov till momentana ljudnivåer över 60 dB(A) vid bostäder får inte utföras nattetid (kl. 22.00-07.00).

Hamnverksamheten

- Hamnverksamheten ska bedrivas så att mängden hanterat gods inte överstiger 320 000 m³ gods över kaj per år.
- Andra godstyper än de som har angetts i ansökningshandlingarna får föras in i hamnen efter anmälan till tillsynsmyndigheten. Sådan anmälan ska göras i god tid innan införseln av det nya godset avses ske.

- Vid lossning och lastning över kaj ska åtgärder vidtas så att spill på kaj och i vattnet minimeras. Eventuellt spill av produkt eller avfall ska omgående samlas upp och tas omhand.
- Skyddslänsar och adsorptionsmedel ska finnas lätt tillgängligt för att minimera risken för spridning i mark- och vattenområden vid eventuellt spill.

Risk och säkerhet

- Bolaget föreslår att tillsynsmyndigheten meddelas bemyndigande att meddela föreskrifter om skyddsåtgärder vid lossningsplatser för natriumhypoklorit.

Kontroll

- För verksamheten ska finnas ett aktuellt kontrollprogram, som möjliggör bedömning av om villkoren följs. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder. Kontrollprogrammet ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten.

Utsläpp till mark- och grundvatten

- Bolaget ska i god tid innan verksamheten upphör till tillsynsmyndigheten redovisa en plan för avhjälpande av eventuella miljöskador och andra återställningsåtgärder. I planen ska anges hur undersökning av mark- och vattenområden, byggnader och anläggningar ska genomföras och hur riskbedömningen ska utföras, samt hur kemiska produkter, farligt avfall och förorenad utrustning ska omhändertas. Undersökningar och eventuella åtgärder ska planeras samt genomföras i samråd med tillsynsmyndigheten.

Prövotidsförfarande

Bolaget föreslår att mark- och miljödomstolen skjuter upp avgörandet av slutliga villkor för utsläpp av behandlat processavloppsvatten från verksamheten. Bolaget åtar sig att i samråd med tillsynsmyndigheten vidta åtgärder och utföra utredningar enligt följande.

U1. Bolaget ska under en prövotid utreda och presentera

- drifterfarenheter av den ombyggda biologiska reningsanläggningen omfattande reningsresultat vad avser COD, suspenderade ämnen, kväve, fosfor och komplexbildare,
- resultatet av åtgärder för intrimning av anläggningen,
- vilka effekter som uppstår i recipienten från utsläppet av det behandlade avloppsvattnet,
- behovet och miljömässiga, tekniska och ekonomiska effekter av ytterligare ett reningssteg kopplat till reningsanläggningen,
- förslag till slutliga villkor i fråga om utsläpp av behandlat avloppsvatten, samt
- omfattningen av kommande fiskeribiologiska undersökningar.

Prövotidsredovisningen ska ges in till mark- och miljödomstolen senast den 1 december 2022.

Provisoriska föreskrifter

Under prövotiden och till dess mark- och miljödomstolen bestämmer annat, föreslår bolaget att följande provisoriska föreskrifter ska gälla.

För tiden till och med den 31 december 2020:

P1. Utsläppet av syreförbrukande ämnen får som COD – bestämt enligt ”ampullmetoden enligt Lange” – inte överskrida 19 ton per dygn, räknat som månadsmedelvärde och riktvärde.

P2. Utsläppet av suspenderade ämnen till vatten – bestämt enligt analysmetod SIS 028112 (glasfiber – GF/A) – får inte överstiga 6,25 ton per dygn, räknat som månadsmedelvärde och riktvärde.

P3. Utsläppet av tot-N och tot-P till vatten får som riktvärde och årsmedelvärde inte överstiga 350 respektive 90 g/ton liner.

Bolaget föreslår följande formulering av P3 om domstolen finner behov av det.

Utsläppet av tot-N och tot-P till vatten får som riktvärde och årsmedelvärde inte överstiga 440 respektive 110 kg/dygn.

P4. Bolaget ska i samråd med tillsynsmyndigheten ta fram en plan, så långt produktkvalitet och andra omständigheter medger, för hur användningen av komplexbildare kontinuerligt ska begränsas samt vilka processinterna åtgärder som ska vidtas för att minska andelen föroreningar i processavloppet under prövotiden.

Från och med den 1 januari 2021 och till dess annat har beslutats:

P5. Utsläppet av COD till vatten får som månadsmedelvärde och riktvärde inte överskrida 15 ton per dygn.

P6. Utsläppet av suspenderade ämnen till vatten – mätt som GF/A – får som månadsmedelvärde och riktvärde inte överstiga 4,0 ton per dygn.

P7. Utsläppet av tot-N och tot-P till vatten får som årsmedelvärde och riktvärde inte överstiga 320 respektive 80 g/ton liner.

Bolaget föreslår följande formulering av P7 om domstolen finner behov av det.

Utsläppet av tot-N och tot-P till vatten får som årsmedelvärde och riktvärde inte överstiga 400 respektive 100 kg/dygn.

P8. Det åligger bolaget, så långt produktkvalitet och andra omständigheter medger, att kontinuerligt begränsa användningen av komplexbildare och att vidta processinterna åtgärder i syfte att minska andelen föroreningar i processavloppet. Detta ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten enligt den plan som upprättats för detta.

Bolaget föreslår vidare att tillsynsmyndigheten bemyndigas enligt 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken att meddela villkor och föreskrifter om försiktighetsmått.

BOLAGETS ANSÖKAN I KORTHET

Orientering

Vid anläggningen i Munksund har pappersmassa tillverkats sedan år 1928. År 1961 byggdes pappersbruket och en pappersmaskin installerades. Därefter har verksamheten utvidgats och förändrats i flera omgångar. I början av 1970-talet togs en returfiberlinje i drift. Vid anläggningen i Munksund sysselsätts för närvarande ca 310 anställda. Produktionen sker i sexskift dygnet runt under hela året.

Bolagets verksamhet i Munksund bedrivs med stöd av ett grundtillstånd enligt miljöskyddslagen (1969:387) och ett antal ändringstillstånd enligt miljöbalken. Fastbränslepannan och hamnverksamheten omfattas i dag av separata tillstånd, men avsikten i denna ansökan är att även dessa verksamhetsdelar ska omfattas av samma tillstånd som övriga delar av pappersbruket.

Med anledning av den positiva marknadsutvecklingen finns det ett behov av att utveckla och utöka bolagets verksamhet. Bolaget ansöker därför om tillstånd enligt miljöbalken till en permanent produktionsökning av liner till nivån 440 000 ton per år. För detta ändamål behövs en möjlighet att öka sulfatmassaproduktionen till 320 000 ton per år medan produktionen av returfibermassa kan förbli på den nu tillståndsgivna nivån, dvs. 130 000 ton per år. En ökad produktionsnivå är möjlig att uppnå i dagens produktionsanläggning med endast processtrimningar och mindre kompletteringar.

Bolagets anläggning i Munksund är belägen inom fastigheten Munksund 15:1 som ägs av bolaget. Fastigheten, som har en landareal av ca 90 ha, är belägen vid yttre Pitefjärdens nordöstra strand, ca fem km söder om Piteå centrum.

Fabriken är lokaliserad på den västliga sidan av ön Pitholmen, med villa- och radhusbebyggelse i de två närliggande orterna Munksund och Skuthamn. Närmaste bostadshus ligger ca 70 meter öster om fabriksområdet.

Verksamhetens omgivning är till stora delar klassificerade som riksintresse för friluftslivet. I övrigt berörs inga riksintressen av verksamheten. Inom en radie av 10 km från Munksunds bruk finns fyra Natura 2000-områden, Svensbyfjärden (ca sex km uppströms bruket), Bondöfjärden (ca fyra km nedströms verksamheten), Vargödraget och Vargön (ca nio till tio km öster om bruket).

Ca tio km från Munksunds bruk ligger Mellerstön, som är utsett som ett s.k. Ramsarområde enligt Ramsarkonventionen.

Närrecipient för fabriken är Yttrefjärden, sydligaste delen av Piteälven, som mynnar ut i Bottenviken.

Den ansökta produktionsökningen innebär ingen utökning av fabriksområdet eller tillkommande bebyggelse på fastigheten. Varken befintlig verksamhet eller planerad verksamhet bedöms innebära någon betydande påverkan på de angivna skyddade områdena. Inte heller berörs andra Natura 2000-områden av befintlig eller planerad verksamhet, se vidare avsnitt 16 i MKB:n.

Planfrågor

För anläggningen i Munksund gäller en detaljplan som antogs av Piteå kommun den 20 februari 1984. Planen ändrades genom beslut den 1 februari 2001 (för uppförande av den nya fastbränslepannan) och den 12 september 2007 (för anläggande biologisk reningsanläggning).

Utöver ovanstående gäller en kommunal översiktsplan från den 19 december 2016.

Verksamhetsbeskrivning m.m.

Allmänt

Verksamheten vid bolagets anläggning i Munksund omfattar tillverkning av sulfatmassa, returfibermassa och liner. Produktionsanläggningarna består i huvudsak av en pappersmaskin och en sulfatmassafabrik med tillhörande hjälpavdelningar för produktion av ånga, el, processvatten samt en egen hamnanläggning för fartygstransporter. Vid anläggningarna finns även olika reningsanläggningar för att begränsa utsläppen till vatten och luft.

Den planerade utvecklingen av verksamheten innebär främst en ökad tillverkning av sulfatmassa, både blekt och oblekt.

All producerad massa används för produktion av liner i den egna fabriken. Kraftliner tillverkas i både oblekta kvaliteter, s.k. brun kraftliner, och kvaliteter med vitt toppskikt, s.k. white top liner. Den oblekta kraftlinern tillverkas även i en våtstark kvalitet.

Produktionsökningen förväntas ske framförallt av kraftlinern med vitt toppskikt eftersom den produkten är världsledande vad avser tryckbarhet. Produktionen av white top liner, s.k. presentationsliner, är förädlad och nischad och sker i en betydligt mindre omfattning än produktionen av oblekt liner.

Produktion av sulfatmassa

Befintlig verksamhet

Vid massaframställningen används rundved, av både löv- och barrved, samt sågverksflis av barr. I renseriet avskiljs bark från rundveden. Veden huggs sedan till flis i huggmaskiner och sållas i flissåll för transport till flislager. Produktionsprocessen vid tillverkningen av massa innehåller därefter två separata produktionslinjer, en för lövved och en för barrved, med kokeri, tvättning samt blekeri för lövmassa.

Före kokning behandlas flisen med ånga och impregneras med vitlut. Efter kokningen silas och tvättas massan, varefter en del av lövmassan bleks. Tvättad massa lagras före användning i ett högkoncentrationstorn.

Vid sulfatmassatillverkningen erhålls råtalolja som en biprodukt, vilken säljs för vidareförädling. Sulfatmassatillverkningen ger även fjärrvärme och s.k. grön el som biprodukter.

Planerade förändringar

För att möjliggöra en produktion av 320 000 ton egenproducerad sulfatmassa per år, varav 130 000 ton blekt sulfatmassa, behövs ingen ytterligare processutrustning. Produktionsanläggningen kommer därför att ha samma utformning som i dag. Den ansökta produktionsökningen kommer i stället att göras genom löpande trimningar och kompletteringar av processutrustning och kringutrustning, t.ex. pumpar, fläktar och rörsystem.

Däremot pågår ett projekt för en modernisering av renseriet. De två linjerna med barr- och lövved kommer att separeras för att göra det möjligt att producera lövveds- och barrvedsflis parallellt. Även vattenhanteringen i renseriet kommer då att byggas om för att uppnå en högre grad av slutning av processvattensystemet samt för att förbättra vattenkvaliteten och undvika föroreningar i vattnet. Moderniseringen i renseriet omfattar också bullerdämpande åtgärder.

Det pågår också projektering av delvis ny utrustning i lövmassatvätt och blekeri, bl.a. med installation av en ny tvättpress och omflyttning av befintliga tvättapparater. Åtgärderna kommer att minska tvättförlusten på lövmassan och förbättra situationen i lövmassatvätten och blekeriet vid hög belastning.

Kemikalieåtervinning

I kokprocessen frigörs kemikalier, lignin och andra vedämnen (s.k. tunnlut) som återvinns i sodapannan. Dessförinnan har tunnluten indunstats i indunstningsanläggningen till brännbar tjocklut (torrhalt ca 72 procent). Efter indunstning förbränns tjockluten i sodapannan. Härigenom tillvaratas energin i tjockluten och de använda kokkemikalierna återvinns.

De oorganiska kemikalierna i tjockluten bildar vid förbränning en smälta som rinner ut i botten av sodapannan. Smältan blandas med svaglut och bildar grönlut.

Grönluten filtreras eller klarnas för att avskilja grönlutslam. Renad grönlut omvandlas genom tillsats av bränd kalk (kalciumoxid) i kausticeringsanläggningen till vitlut med aktiva kokkemikalier som återanvänds i kokeriet. I denna återvinningsprocess produceras även mesa (kalciumkarbonat), som förbränns i mesaugnen varvid bränd kalk (kalciumoxid) bildas. Kalciumoxiden reagerar sedan med vatten ("släcks") och bildar kalciumhydroxid som återigen kan reagera med grönlut.

Någon förändring av kemikalieåtervinningssystemet planeras inte. Befintlig sodapanna har moderniserats i flera steg för en ökad kapacitet och bättre miljöprestanda och under år 2015 togs en ny biobränsleeldad mesaugn i drift. Den sistnämnda är dimensionerad för en betydligt högre sulfatmassaproduktion än dagens produktion.

Produktion av returfiber massa

Returfiber utgörs i huvudsak av använda, insamlade wellpappförpackningar och spill från wellpappmaskiner. Råvaran löses upp i bakvatten från pappersbruket och renas från fasta föroreningar i hålsilar, slitssilar och virvelrenare. Slutligen upphettas massan så att eventuellt vax finfördelas (dispergering). Renad returfiber lagras, liksom egenproducerad massa, i ett högkoncentrationstorn före användning. Produktionen av returfiber massa kommer inte att utökas. Returfiberanläggningen påverkas därmed inte av den ansökta produktionsökningen.

Pappersbruket

Munksunds pappersbruk har en pappersmaskin som har byggts om på senare år för att möjliggöra en högre produktionshastighet och högre kvalitet. I pappersbruket tillverkas tre olika produkter, en kraftliner med vitt toppskikt, s.k. white top liner, och två ytbruna linerprodukter, s.k. kraftliner och våtstark kraftliner.

Tillverkning av liner sker med råvara från fem olika källor; barrsulfatmassa, blekt lövsulfatmassa, tillskottsfiber i form av returfiber, tillskottsfiber i form av köpt blekt barrsulfatmassa eller blekt lövsulfatmassa samt samlat utskott från fyra olika pulprar på pappersmaskinen. För att få rätt kvalitet på linern används fyllmedel och mäldkemikalier, vilka lagras inne i pappersbruket. Vid våtstarka kvaliteter tillsätts även våtstyrkeharts.

Linern består av ett basskikt och ett toppskikt. Basskiktet utgörs av egenproducerad oblekt massa och returfiber massa. Toppskiktet utgörs av egenproducerad eller inköpt, blekt eller oblekt massa. Bas- och toppskikt formas separat på varsin planvira med hydraulisk inloppslåda. Efter virapartiet pressas linern i presspartiet och torkas i torkpartiet. Efter torkning vidtar kalandrering, upprullning och omrullning eller skärning till kundanpassade rullstorlekar och pappersbredder. Slutligen vägs, märks och emballeras rullarna, för att därefter transporteras med lastbil till Holmsund eller tåg till Skövde. Från Holmsund transporteras rullarna med båt till hamnterminaler för vidare transport till kund, mestadels med lastbil. Från Skövde transporteras rullarna till kund med lastbil eller tåg.

Verksamheten vid pappersbruket kommer, förutom den ökade produktionen, inte att ändras vid ansökt produktion.

Fastbränslepannan

Vid årsskiftet 2016/2017 förvärvade bolaget den fastbränslepanna som tidigare har ägts och drivits av Vattenfall AB. Pannan ingår därför numera åter i bolagets verksamhet i Munksund.

I fastbränslepannen eldas internt genererade bark- och vedrester, wellrejekt från pappersbruket, fiber- och bioslam från avloppsvattenreningen samt vid behov inköpta bränslen som t.ex. torv och s.k. RT-flis. Endast en mindre mängd eldningsolja används, och då främst vid driftstörningar och vid start och stopp av pannan.

Fastbränslepannan, tillsammans med sodapannan och en elångpanna, täcker bolagets ångbehov. Sodapannan och bibränslepannan är kopplade till en mottrycksturbin för elgenerering. Turbinen har en installerad effekt på ca 25 MW och turbinens generator del är förberedd för att kunna leverera 32 MW.

Fastbränslepannan kommer inte att påverkas av den ansökta produktionsökningen.

Avlopp och rening av processavloppsvatten

I avloppsvattenreningen renas processavlopp från papperstillverkningen och delar av sulfatmassaproduktionen. Avloppsvattenreningen består av en försedimentering, en biologisk reningsanläggning och en eftersedimentering.

Till försedimenteringen pumpas fiberhaltigt avlopp för rening. Fibrer och partiklar sjunker till botten och skrapas mot centrum på bassängen, varifrån de pumpas till slamhanteringen för avvattning och filtratet leds till biobassängen. I biobassängen bryter bioorganismer ner det organiska materialet i avloppsvattnet. Bioorganismerna kräver tillsats av kväve och fosfor. I den biologiska reningen omvandlas organiskt material till koldioxid och fast biomassa. Överkottsslam avskiljs i eftersedimenteringen innan det renade vattnet släpps ut i recipienten. Utloppet är placerat ca fem meter från strandkanten och är invallat av länsar.

Det avskilda fiberslammet och det s.k. bioslammet avvattnas och förbränns i biobränslepannan.

Under år 2010 drabbades den då nybyggda biologiska reningsanläggningen av sättningskador. Bolaget har därefter gjort månadsvisa sättningsmätningar av reningsanläggningen. Vid en sådan sättningsmätning den 27 mars 2018, uppmärksammades nya sättningar inom en del av luftningsbassängen. För att undvika ett haveri tömdes bassängen omgående. För närvarande renas därför det utgående vattnet inte i den biologiska reningsanläggningen, utan i en grovsil med efterföljande eftersedimentering.

En ny luftningsbassäng kommer att byggas och den bedöms kunna tas i drift under januari 2020. Innan den nya biologiska reningsanläggningen tas i drift behöver en dosering av närsalter ske för att bibehålla en god reduktion av organiskt material. Under den första tiden med den nya biologiska reningsanläggningen behöver en viss intrimning av anläggningen ske. Bolaget har därför ansökt om en förlängning av prövotiden avseende slutliga villkor för utsläpp till vatten till den 1 december 2022.

Hamnverksamhet

Inom fastigheten Munksund 15:1 finns en spontkaj som ägs av bolaget. Kajen är ca 50 meter lång och har ett fritt vattendjup på sex meter. Verksamheten vid hamnen omfattar lossning och lastning av fiberbaserade produkter, t.ex. ved, trä och papper.

Under år 2016 uppgick antalet fartygsanlöp till 48 och under år 2017 gjordes 33 anlöp tills hamnen togs ur drift för reparation i augusti månad.

Hamnverksamheten omfattas för närvarande av ett eget tillstånd som medger hantering av högst 320 000 m³ gods över kaj per år. Någon ökning av hanterade mängder gods är inte aktuell. I det blivande tillståndet bör godsmängden enligt bolagets mening regleras i villkor. Vidare föreslår bolaget att i huvudsak de villkor som i dag gäller för hamnverksamheten föreskrivs även i det nya tillståndet.

Miljökonsekvenser och villkorsfrågor

Allmänt

Nedan redogörs översiktligt för den ansökta verksamhetens miljökonsekvenser. För en mer detaljerad redogörelse hänvisas till MKB:n. I MKB:n redovisas miljökonsekvenser av den befintliga verksamheten vid Munksunds pappersbruk vid nuvarande och tillståndsgiven produktion varvid den sistnämnda utgör det s.k. nollalternativet. Dessa alternativ jämförs med konsekvenserna av verksamheten med planerade förändringar. Detta alternativ benämns nedan det ansökta alternativet.

Verksamheten vid SCA Munksunds anläggning har varit föremål för lokaliseringsprövning enligt miljöbalken och äldre lagstiftning vid ett flertal tillfällen. Alternativa lokaliseringar är inte aktuella.

Utsläpp till vatten

Frågan om utsläpp till vatten från verksamheten i Munksund har utretts i detalj under åren 2000-2006. I deldomen 2006-07-05 ålades bolaget att installera och ta i drift en biologisk reningsanläggning. Investeringen genomfördes under år 2009. I avloppsvattenreningen renas processavlopp från pappersbruket samt delar av sulfatmassatillverkningen. Processavloppsvattnet behandlas vid normal drift i en försedimentering, följt av den biologiska reningen, och sedan vidare i en eftersedimentering. Det behandlade avloppsvattnet släpps ut till recipienten via en mätstation.

De flöden som leds till den biologiska reningsanläggningen är fiberförande vatten från pappersbruket, överskottsvatten från rensriet, vatten från barkpressar samt delströmmar från massafabriken, bl.a. överskott av renat kondensat och processvattenöverskott från blekeriet.

Den biologiska reningsanläggningen har väsentligt minskat verksamhetens utsläpp av framför allt organiskt material (COD) till recipienten. Av avsnitt 12 i den tekniska beskrivningen framgår dock att utsläppsnivåerna under åren 2007-2016 har varierat i betydande omfattning. De stora variationerna beror till största delen på de

sättningsproblem som den biologiska reningsanläggningen har drabbats av i flera omgångar. På grund av sättningarna i luftningsbassängen under våren 2018 kan ingen biologisk rening ske för närvarande.

På grund av de problem som sättningarna har medfört föreligger en viss osäkerhet i fråga om reningsanläggningens prestanda vid normal drift. Det förekommer också variationer i utsläppsnivåer beroende på produktmixen. Bolagets bedömningar beträffande utsläppen till vatten vid tillståndsgiven och ansökt produktion ska ses i ljuset av detta.

När den biologiska reningsanläggningens funktion har återställts bedöms utsläppen av COD öka till 10–12 ton per dygn vid ansökt produktion. Verksamhetens utsläpp av COD är emellertid litet i förhållande till Piteälvens transport av organiskt kol. Utsläppet vid ansökt produktion bedöms därför inte försämra vare sig syreförhållandena eller förutsättningarna för bottenfaunan i recipienten Yttre fjärden.

När det gäller suspenderande ämnen bedöms utsläppsnivån vid ansökt produktion uppgå till 1,5-2,5 ton per dygn, vilket är på samma nivå som, eller lägre, än dagens utsläpp av suspenderande ämnen. Den planerade produktionsökningen bedöms därmed inte medföra någon försämring för kvalitetsfaktorn ljusförhållanden (siktdjup) och syrgashalt.

Den biologiska reningsanläggningen kräver tillsats av näringsämnen för att erhålla en god reduktion av organiskt material. De tidigare driftstörningarna har medfört en ökad utsläppsnivå. Vid tillståndsgiven produktion och ansökt produktion bedöms fosforutsläppen uppgå till 30-40 kg per dygn och kväveutsläppen till 250-300 kg per dygn. Den framtida utsläppsnivån bedöms således ligga på samma eller lägre nivåer än vad som förekommit tidigare.

Transporten av fosfor via Piteälven uppgår till ca 50-60 ton per år, men det förekommer även år med högre belastning via älven. Ett visst inflöde av fosfor tillkommer också från utanför liggande hav. Trots att fosforutsläppen tidigare har varit högre från verksamheten, har både status för fosforhalt och klorofyllhalt i recipienten Yttre fjärden bedömts som hög. Detta bedöms inte komma att ändras.

Även vad gäller kväve har status i recipienten bedömts som fortsatt hög trots att bolagets tidigare utsläpp av kväve har varit högre. Även kvalitetsfaktorn näringsämnen har bedömts ha hög status. Medeltransporten av kväve via Piteälven har uppgått till mer än 1 000 ton per år. Utöver Piteälvens kvävetransport tillkommer ett visst flöde av kväve från utanför liggande kustområde samt avloppsvatten från det kommunala reningsverket till Yttre fjärden med ca 160 ton per år. Bolagets kvävebidrag utgör därmed en liten del i förhållande till den totala kvävebelastningen. Med hänsyn till att emissionsnivån för kväve vid ansökt produktion kommer att förbli på samma nivå som i dag bedöms inte status för näringsämnen i Yttre fjärden komma att försämrast.

Bolagets utsläpp av metaller bedöms vara marginellt i förhållande till transporten i Piteälven vid både nuvarande och ansökt produktion.

Frågan om slutliga villkor för utsläpp till vatten har i gällande tillstånd skjutits upp under en prøvotid. Den ursprungliga prøvotiden har sitt ursprung i mark- och miljödomstolens deldom 2006-07-05. De sättningsskador som uppmärksammades på den biologiska reningsanläggningens bassänger under år 2010, ledde till en förlängd prøvotid till juni 2015. I deldomen 2015-12-15 beslutades därefter om en ny prøvotid till 2019-12-01. Med anledning av de nya sättningarna i luftningsbassängen, har bolaget ansökt om förlängd prøvotid till 2022-12-01. Mark- och miljödomstolen har genom deldom 2018-12-14 förlängt prøvotiden i enlighet med bolagets yrkande samt beslutat om ändringar i de provisoriska föreskrifterna.

Bolaget har löpande utfört de utredningar som har ålegat bolaget enligt gällande prøvotidsförordnanden. På grund av de nya sättningarna i den biologiska reningsanläggningen kommer driften av bioreningen att kunna återupptas först under år 2020. Bolaget föreslår därför, i enlighet med mark- och miljödomstolens dom 2018-12-14, en fortsatt prøvotid till 2022-12-01, att utredningskravet U9 i mål M 527-99 flyttas över till det blivande tillståndet, samt att provisoriska föreskrifter föreskrivs i enlighet med domen.

Rena avloppsflöden från bolagets verksamhet hanteras i ett särskilt avloppssystem som är försett med oljeavskiljare. Dagvatten hanteras i ett slutet system som leds till renvattenavloppet. Utsläppet via renvattenavloppssystemet är inte särskilt villkorsreglerat i bolagets nuvarande tillstånd och det finns enligt bolagets mening inte skäl att göra någon annan bedömning för den nu ansökta produktionsökningen.

Särskilt om tillämpliga BAT-slutsatser

För bolagets verksamhet gäller Kommissionens genomförandebeslut 2014/687/EU av den 26 september 2014 om fastställande av BAT-slutsatser för produktion av massa, papper och kartong (BAT-slutsatserna).

På grund av sättningsskadorna i den biologiska reningsanläggningen har bolaget ansökt och erhållit dispens från de BAT-slutsatser som gäller för ointegrerade pappersbruk, BAT 50, tabell 20 (Miljöprövningsdelegationens vid Länsstyrelsen i Norrbottens län beslut 2018-09-13). I dispensansökan angav bolaget att den biologiska reningsanläggningen, på grund av de många och stundtals långa omläggningarna, utsätts för extremt stora variationer avseende flöde och COD-belastning. Bolaget menade därför att det finns förutsättningar för att betrakta bolagets verksamhet som ett s.k. specialpappersbruk i den mening som avses i BAT 50, tabell 21. När ansökan gavs in var vägledningen kring BAT-slutsatserna begränsad. Dispensansökan gavs således in ”för säkerhets skull”, dvs. för det fall tillsynsmyndigheten skulle göra en annan bedömning i fråga om möjligheten att tillämpa BAT-slutsatserna för specialpappersbruk. Vid en närmare analys har bolaget kommit till slutsatsen att bolagets verksamhet i Munksund ska anses utgöra ett specialpappersbruk och att de BAT-slutsatser som är tillämpliga för bolagets verksamhet är BAT 50, tabell 21 (inte BAT 50, tabell 20). Skälen för bolagets bedömning kan sammanfattas enligt följande.

Bolagets huvudprodukter tillverkas i ett ytviktsspann mellan 115 g/m² – 440 g/m², ett ytviktsspann på kraftliner som Munksunds pappersbruk troligen är ensamt om att producera i Europa. Produktionen sker i produktionscykler, för närvarande om elva dygn, och under denna period kan upp till 16 olika linerprodukter tillverkas i 29 olika kvaliteter på en och samma pappersmaskin.

De olika papperskvaliteterna som tillverkas har sin grund i fem olika massakvaliteter; tre olika utbytesnivåer av barmassa, kappa 60, kappa 80 och kappa 90, en nivå av lövmassa för produktion av toppmassa till kraftliner med vitt ytskikt, kappa 16, samt returfiber massa.

Det stora ytviktsspannet innebär att en eller flera stora omställningar görs i princip varje dygn för både pappersmaskinen och för fiberlinjerna för att anpassa produktionstakten till kvalitetskrav och anläggningens produktionsprestanda. Under 2017 genomfördes 558 omställningar, med ett medeltal på 1,6 omställningar per dag. Enstaka dygn skedde ett byte av kvalitet upp till sju gånger med ett normalt antal omställningar om fyra-fem per dygn.

Medelproduktionen år 2017, beroende på ytvikt, uppgick för brun kraftliner till 99 – 2 179 ton per kampanj, för våtstark kraftliner till 270 – 1 079 ton per kampanj, och för kraftliner med vitt ytskikt till 392 – 2 309 ton per kampanj.

Eftersom Munksunds pappersbruk endast har en pappersmaskin, måste pappersmaskinen stannas under ca sex timmar för rengöring efter varje körning av brun kraftliner, och innan vitt papper kan produceras igen. Annars riskerar den oblekta fibern påverka det vita ytskiktet negativt. Produktionen av bruna och vita kvaliteter innebär därför ett ökat rengöringsbehov. Ett rengöringsstopp sker dessutom vart elfte dygn.

De frekventa bytena av papperskvalitet och bytena mellan produktion av brun och vit kraftliner, innebär att den biologiska vattenreningen utsätts för stora variationer avseende flödesbelastning, förhöjt pH och COD-belastning. Framför allt returfiber, som både innehåller stärkelse och en andel finfraktion, belastar bioreningen hårdare både vad avser mängd COD per dygn och i fråga om nedbrytbarheten hos aktuell COD. Munksunds pappersbruk drivs därmed under speciella förhållanden och bör enligt bolagets mening klassificeras som ett specialpappersbruk i den mening som avses i BAT 50, tabell 21.

Hur verksamhetens utsläpp till vatten vid tillståndsgiven och ansökt produktion förhåller sig till relevanta BAT-slutsatser redovisas i avsnitt 12.4 i den tekniska beskrivningen.

Utsläpp till luft

Inledning

Verksamheten vid SCA Munksunds pappersbruk genererar utsläpp till luft huvudsakligen från sodapannan, mesaugnen och fastbränslepannan. Utsläppen utgörs huvudsakligen av stoft, svaveldioxid, kväveoxider och, från sodapannan och

mesaugnen, reducerade svavelföreningar. Utsläpp av svavelföreningar tillkommer via utluftningar från processutrustning i sulfatmassabruket, utsläpp från reservsystemet för förbränning av starka luktgaser, den s.k. facklan på sodapannans tak, som är en fristående förbränningsenhet, samt från systemet för hantering av svaga gaser.

Stoft

Stofthalterna i utgående rökgaser är genomgående låga, men den planerade produktionsökningen kommer att innebära en ökad belastning på pannor och mesaugn. En viss ökning av stofthalterna är därför att förvänta. De totala stoftutsläppen beräknas öka från ca 40 ton per år i nollalternativet till ca 55 ton per år i ansökt alternativ. Den ansökta produktionsökningen bedöms inte medföra att gällande miljökvalitetsnormer kommer att överskridas. Tillämpliga BAT-AEL kommer att kunna innehållas vid ansökt produktionsnivå.

Gällande villkor för utsläpp av stoft till luft från sodapannan är moderna och bör föreskrivas även i det blivande tillståndet. En skärpning föreslås däremot för villkoret för utsläpp av stoft till luft från mesaugnen.

När det gäller fastbränslepannan anser bolaget att det saknas skäl att föreskriva ett stoftvillkor. På grund av att bl.a. returfiberrejekt används som bränsle anses anläggningen utgöra en samförbränningsanläggning enligt förordningen (2013:253) om förbränning av avfall (avfallsförbränningsförordningen). Enligt 71 § avfallsförbränningsförordningen ska begränsningsvärden för utsläpp till luft från samförbränningsanläggningar förenklat uttryckt beräknas utifrån fördelningen mellan avfallsbränslen och andra bränslen. För detta ändamål används s.k. process- och avfallsgränsvärden. För äldre energianläggningar med en tillförd effekt om 100–300 MW (som bolagets fastbränslepanna) ska enligt 83 § samma förordning användas processgränsvärdet 25 mg/m³ vid 6 procents syrehalt och avfallsgränsvärdet 10 mg/m³ vid 11 procents syrehalt. Begränsningsvärdet gäller som dygnsmedelvärde. De krav som följer av avfallsförbränningsförordningen är strängare än stoftvillkoret för fastbränslepannan i gällande tillstånd. Bolaget anser att begränsningsvärdena i avfallsförbränningsförordningen utgör en tillräcklig reglering av stoftutsläppen från fastbränslepannan.

Kväveoxider

Processtrimning och ny utrustning har medfört att verksamhetens utsläpp av kväveoxider visar en svagt nedåtgående trend. Den planerade produktionsökningen bedöms dock innebära en liten ökning av de produktions specifika utsläppen av kväveoxider, framför allt till följd av en ökad last i mesaugnen i kombination med en ökning av biobränsleandelen och förbränning av kväverik metanol i denna. Produktionsökningen kommer förstås också att medföra en ökning av det totala utsläppet, i huvudsak i proportion till ökningen av sulfatmassaproduktionen. Den ökade belastningen på biobränslepannan bedöms också innebära en viss ökning av utsläppet från energiproduktionen.

De totala kväveoxidutsläppen uppgår i nollalternativet till ca 320 ton per år, exklusive utsläppet från fastbränslepannan som uppgår till 120 ton per år, och vid

ansökt produktion till 385 ton per år, exklusive utsläppet från fastbränslepannan som då bedöms uppgå till 130 ton per år.

Den ansökta produktionsökningen bedöms inte medföra att gällande miljö-kvalitetsnormer överskrids. Av den tekniska beskrivningen framgår att tillämpliga BAT-AEL kommer att kunna innehållas vid ansökt produktionsnivå. (För bio-bränsleeldade mesaugnar finns ingen tillämplig BAT-AEL).

Med hänsyn till att den ökade belastningen på mesaugnen medför ett ökat specifikt kväveoxidutsläpp föreslår bolaget att det för sodapannan och mesaugnen föreskrivs ett villkor för utsläpp av kväveoxider på 1,5 kg per ton producerad sulfatmassa samt att villkoret beträffande årliga totalutsläpp anpassas till den ökade produktionen, dvs. till nivån 440 ton per år. Eftersom riktvärden inte längre får föreskrivas bör villkoret gälla som ett årsmedelvärde.

På samma sätt som i fråga om stoft anser bolaget att regleringen i avfallsförbränningsförordningen är tillräcklig för fastbränslepannan. För äldre energianläggningar med en tillförd effekt om 100-300 MW (som bolagets fastbränslepanna) ska enligt 91 § avfallsförbränningsförordningen användas processgränsvärdet 250 mg/m³ vid 6 procents syrehalt och avfallsgränsvärdet 200 mg/m³ vid 11 procents syrehalt. Begränsningsvärdet gäller som dygnsmedelvärde. Nivån 100 mg/MJ som gäller i nuvarande tillstånd motsvarar i stort sett de krav som följer av avfallsförbränningsförordningen. Bolaget anser att begränsningsvärdena i avfallsförbränningsförordningen utgör en tillräcklig reglering av kväveoxidutsläppen från fastbränslepannan.

Svavel

Utsläpp av svavel sker främst från sodapannan och mesaugnen samt till viss del från fastbränslepannan. Härutöver sker utsläpp av svavelföreningar via utluftningar från processutrustning i sulfatmassabruket, utsläpp från reservsystemet för förbränning av starka gaser samt från systemet för hantering av svaga gaser.

För att begränsa utsläppen från destruktionen av starka gaser, installerades i samband med installationen av den nya mesaugnen år 2015 en svavelskrubber för utgående rökgaser och ett nytt mesafilter. Efter idrifttagandet av den nya mesaugnen, har utsläppet av svavelväte (H₂S) via mesaugnens skorsten stabiliserats.

De produktionsspecifika svavelutsläppen från sodapannan och mesaugnen är generellt mycket låga, i den nedre delen av BAT-AEL-intervallen enligt gällande BAT-slutsatser. Den planerade produktionsökningen innebär oförändrade specifika utsläpp av processsvavel. På samma sätt som för stoft och kväveoxider, kommer en ökning av det totala utsläppet av svavel ske i proportion till ökningen av sulfatmassaproduktionen. Den ökade belastningen på fastbränslepannan bedöms också innebära en viss ökning av svavelutsläppen från energiproduktionen.

De totala svavelutsläppen från sulfatmassaprocessen, inklusive diffusa utsläpp, uppgår i nollalternativet till ca 80 ton per år och vid ansökt produktion till ca 100

ton per år. Svavelutsläppen från energiproduktionen förväntas öka från ca 20 ton i nollalternativet till ca 25 ton i det ansökta alternativet.

Bolaget anser att gällande villkor för utsläpp av svavel fortfarande allttjämt är lämpligt och att ett begränsningsvärde på nivån 0,4 kg per ton producerad sulfatmassa bör föreskrivas. Det ska härvid noteras att även diffusa svavelutsläpp omfattas av villkoret, vilket är en skillnad mot vad som normalt gäller i tillstånd till pappers- och massatillverkning. Begränsningsvärdet för totalutsläpp på årsbasis kan dock skärpas till nivån 115 ton per år. Det finns enligt bolagets mening inte anledning att föreskriva särskilda begränsningsvärden för utsläpp av svavelväte på samma sätt som i nu gällande tillstånd. Sådana villkor var vanliga i äldre tillstånd men är numera mycket ovanliga.

Fastbränslepannan omfattas inte av något villkor beträffande utsläpp av svavel till luft enligt gällande tillstånd. Som har angetts ovan omfattas den dock av avfallsförbränningsförordningen. För energianläggningar med en tillförd effekt om 100-300 MW ska enligt 87 § användas processgränsvärdet 200 mg/m³ vid 6 procents syrehalt och avfallsgränsvärdet 50 mg/m³ vid 11 procents syrehalt. Begränsningsvärdet gäller som dygnsmedelvärde. Bolaget anser att detta är en ändamålsenlig reglering även för framtiden.

Koldioxid från fossila bränslen

Utsläppen av fossil koldioxid till luft härrör från förbränning av eldningsolja. I bolagets verksamhet används huvudsakligen (ca 80 procent) bibränslen, men mindre mängder olja behövs för start och stopp samt vid eventuella driftstörningar. Vid tillståndsgiven produktion uppgår oljebehovet till ca 5 000 ton per år och det förväntas inte öka i det ansökta alternativet.

Bolagets verksamhet omfattas av tillståndsplikt enligt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter. Villkor om begränsning av koldioxidutsläpp eller villkor om reglering av använd mängd fossilt bränsle får därför inte föreskrivas, se 16 kap. 2 § andra stycket miljöbalken (16 kap. 2 c § från och med den 1 januari 2019).

Buller

Verksamheten vid anläggningen ger upphov till ljudspridning i omgivningen främst från fläktutlopp, motorer och transporter.

Under senare år har bolaget genomfört ett omfattande arbete med närfältsmätningar och beräkningar av ljudspridning och ljudnivåer i omgivningen. Beräkningarna visar på god överensstämmelse med uppmätta värden. I en av mätpunkterna har nu gällande begränsningsvärde för nattperioden överskridits under senare år. För att begränsa ljudnivåerna har bolaget beslutat att vidta ett flertal åtgärder, t.ex. minskning av ljudspridningen vid rensriet, avskärmning av en fläkt i pappersbruket, byte av en ventil i kokeriet med avskärmning, tilläggsisolering samt begränsning av vibrationer för att minska ljudspridningen till omgivningen. Bolaget har också infört förbättrade interna kontrollrutiner, där bullernivån kontrolleras mellan de externa årliga mätningarna, för att snabbare hitta orsaker till buller.

Trots ett intensivt förbättringsarbete har det inte varit möjligt att nå så långt att gällande bullervillkor kan innehållas med någon marginal. Villkoret innehålls visserligen i huvudsak, men av rättssäkerhetsskäl bör det finnas en marginal mellan uppmätta värden och begränsningsvärdet. Bolaget föreslår därför ett begränsningsvärde på nivån 50 dB(A) nattetid. I övrigt bör gällande villkor föreskrivas i stort sett oförändrat.

Energi

Ett flertal moderniseringar och trimningar under senare år har påverkat energiförhållandena positivt, bl.a. har den nya mesaugnen bidragit till en betydande ökning av bibränsleandelen i tillförda bränslen. Energieffektiviseringsarbetet pågår kontinuerligt och bolaget har deltagit sedan starten år 2004 i det statliga programmet för energieffektivisering (PFE), som syftade till energieffektivisering genom minskning av energianvändningen och minimering av miljöpåverkan relaterad till energianvändningen. Vid projektering, dimensionering och val av utrustning väger bolaget in energiaspekten.

Vid ansökt produktion kommer den totala värmeenergiförbrukningen att öka som ett resultat av den ökade produktionen. Den ökade produktionen innebär en ökning också av ångvärmeförbrukningen. Den ökade sulfatmassaproduktionen medför dock samtidigt en ökad ångproduktion från lut och egen bark. Förbrukningen av eldningsolja för ångproduktion bedöms inte komma att öka och inte heller elförbrukningen vid elångpannan som finns för att hantera obalanser. Vid såväl tillståndsgivna som ansökta förhållanden bedöms behovet av eldningsolja uppgå till endast ca tre procent av tillförd bränsleenergi.

Verksamhetens energieffektivitet regleras inte i det nuvarande tillståndet. Däremot har tillsynsmyndigheten genom beslut 2007-08-29, dnr 555-1189-06, ålagt bolaget att sträva efter att minska energiförbrukningen i verksamheten och härvid beakta energiaspekter vid val och utformning av nya anläggningsdelar som ersätter gamla samt vid översyn av underhålls- och drifrutiner för verksamheten. Bolaget ska vidare upprätta, dokumentera, följa samt fortlöpande revidera och uppdatera rutiner för detta arbete. Verksamheten omfattas numera också av lagen (2014:266) om energikartläggning i stora företag, vilken bland annat ställer krav på återkommande redovisning av förslag på kostnadseffektiva åtgärder för att spara såväl värme som el. Den första rapporteringen har skett till energimyndigheten. Kartläggningen ska därefter förnyas vart fjärde år varför arbetet med energieffektivisering fortsätter som ett kontinuerligt arbete.

Med hänsyn till det energieffektiviseringsarbete som bedrivs och de krav som ställs enligt annan lagstiftning anser bolaget att det inte finns anledning att föreskriva något energivillkor.

Transporter

Transporterna till fabriken sker huvudsakligen med lastbil. Som ett led i att minska transporterna med lastbil har en viss ökning skett av båttransporter med vedråvara

till anläggningen. En betydande del av lastbilstransporterna med vedråvara och biobränslen sker på en internväg mellan SCA:s sågverk och bolagets pappersbruk, vilket innebär att lastbilarna inte belastar allmän väg. Bullernivån påverkas därmed också positivt.

Transporter ut från fabriken utgörs huvudsakligen av färdiga produkter av kraftliner och sker med järnväg till Holmsund, där transporten fortsätter antingen via järnväg eller med båt.

Som framgår av MKB:n kommer transporterna i princip att öka proportionellt i förhållande till produktionsökningen. Den rådande fördelningen mellan olika transportslag redovisas i avsnitt 11 i den tekniska beskrivningen. Bolagets bedömning är att vägnätet runt anläggningen har god kapacitet att omhänderta ökade transportrörelser till följd av den planerade utökningen av verksamheten. Gällande riktlinjer för trafikbuller kommer att kunna innehållas och möjligheterna att innehålla gällande miljö kvalitetsnormer för luft kommer inte att påverkas.

Transporterna är inte villkorsreglerade i gällande tillstånd och det saknas enligt bolagets mening skäl att göra en annan bedömning för det blivande tillståndet.

Kemikalier

Produktionen kräver process- och tillsatskemikalier för massa- och pappersproduktionen, råvattenberedning och avloppsvattenrening samt processrengöring och underhåll.

Inom bolaget finns en kemikaliegrupp som granskar och godkänner alla kemiska ämnen och beredningar från miljö- och hälsoskyddssynpunkt innan de tas in i verksamheten. Dessutom granskar denna grupp löpande den ordinarie kemikalieanvändningen utifrån produktvalsprincipen. De kemikalier som används för massa- och linerproduktionen är välkända och allmänt förekommande inom branschen.

Behovet av process- och tillsatskemikalier bedöms öka eftersom ansökta förhållande innebär en högre andel blekt massa och blekt liner. Det kommer emellertid att vara fråga om samma typ av kemikalier som vid tillståndsgiven produktion. Något särskilt villkor beträffande kemikaliehantering finns inte i gällande tillstånd och är inte motiverat heller vid ansökta produktionsförhållanden.

Avfall och restprodukter

Vid tillverkning av sulfatmassa och kraftliner uppkommer olika typer av branschspecifika avfall. De dominerande avfallsslagen vid bolagets anläggning är grönlutsslam, biobränsleaska, mesa och kalk. Verksamheten ger emellertid också upphov till flera andra typer av avfall och restprodukter, t.ex. metallskrot och trärester.

De branschspecifika avfallsslagen bedöms öka i proportion till produktionsökningen, medan mängden övrigt avfall inte bedöms komma att öka i samma

utsträckning. Icke-farligt avfall kommer även vid ansökt produktion att så långt möjligt användas som fyllnadsmassor och deponitäckning.

Bolaget arbetar aktivt med att minimera mängden avfall. I syfte att minska mängden avfall från verksamheten finns rutiner och instruktioner, där det framgår hur avfall ska hanteras genom att återvinnas, energiåtervinnas eller nyttiggöras vid kompostering.

Någon särskild reglering av restprodukthanteringen framstår inte som motiverad.

Utsläpp till mark

Bolaget har under senare år deltagit aktivt i arbetet med inventering av förorenade områden, det s.k. MIFO-arbetet. Inom ramen för detta arbete har mark- och grundvatten inom fabriksområdet undersökts och resultaten har redovisats till tillsynsmyndigheten.

Inför framtida markarbeten, kommer en bedömning göras av om marken kan vara förorenad och om miljötekniska undersökningar behöver göras. Markprover kommer att tas för att säkerställa att eventuella föroreningar inte sprids och att uppkomna massor hanteras på ett säkert och korrekt sätt.

Ytorna inom industriområdet är till stora delar hårdgjorda, särskilt där kemikalier lagras, vid lossnings- och lastningsstationer, där transporter sker samt där spill skulle kunna förekomma. En hårdgjord yta förhindrar att ett eventuellt utsläpp sprids till mark och grundvatten. Bolaget arbetar ständigt med förbättringar inom detta område, se t.ex. den miljöriskanalys som finns som bilaga till MKB:n, där lossningsplatsen för hypoklorit har identifierats som en risk som kommer att ses över.

Länsstyrelsen har genom beslut 2007-08-29, dnr 555-1189-06, föreskrivit ett s.k. efterbehandlingsvillkor. Bolaget anser att det är lämpligt att ta in villkoret i det blivande tillståndet.

Bolaget har i ansökan om tillstånd till tillfällig ökning av sulfatmassaproduktionen redovisat en statusrapport som har godkänts av mark- och miljödomstolen i dom 2015-12-15, mål M 1512-15. Det finns enligt bolagets mening inte anledning att ge in statusrapporten även i detta mål.

Tillåtlighet

De allmänna hänsynsreglerna

Kunskapskravet

Kunskapskravet innebär att personal som arbetar med miljöfarlig verksamhet ska ha den kunskap som behövs för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

Bolaget har lång erfarenhet av och mycket god kunskap om den verksamhet som ansökan avser. Bolagets driftspersonal utbildas fortlöpande i miljö- och teknikfrågor. Utförliga skriftliga rutiner och instruktioner finns för både regelbunden uppföljning och onormala driftförhållanden. Bolaget deltar dessutom aktivt i olika branschföreningar inom området och får därigenom fortlöpande information om nya rön i miljöfrågor och teknik som rör pappers- och skogsindustrin.

Verksamheten vid Munksunds bruk är certifierad enligt miljöledningsstandarden ISO 14001, kvalitetsledningssystemet ISO 9001, energiledningssystemet EN 16001 samt arbetsmiljöstandarden OHSAS 18001. Sammantaget anser bolaget att kunskapskravet får anses vara väl tillgodosett.

Försiktighetsprincipen och principen om bästa möjliga teknik (BAT)

För verksamheten finns skyddsåtgärder och försiktighetsmått i den omfattning som är motiverad med hänsyn till de förhållanden som gäller för verksamheten.

Bolaget har under senare år genomfört flera större och strategiskt viktiga investeringar som har bidragit till att minimera verksamhetens miljöpåverkan och möjliggöra en långsiktig utveckling av bruket i enlighet med principen om bästa möjliga teknik. Befintlig pappersmaskin byggdes t.ex. om år 2011 för att möjliggöra ökad produktionshastighet och under år 2015 togs en ny biobränsleeldad mesaugn i drift.

Pågående investeringar kommer att medföra ytterligare moderniseringar av bruket med bl.a. reinvesteringar i rensriet och en nyuppförd biologisk reningsanläggning. Nya anläggningsdelar upphandlas så att kravet på bästa möjliga teknik kan uppfyllas. Kravet kommer att följas upp i alla delar.

Bolaget gör gällande att kravet på att använda bästa tillgängliga teknik uppfylls i den ansökta verksamheten.

Produktvalsprincipen

Bolaget arbetar kontinuerligt med att byta ut hälso- och miljöpåverkande kemiska produkter mot andra som är mindre hälso- och miljöpåverkande. Produktvalsprincipen måste anses vara väl tillgodosedd i bolagets verksamhet.

Hushållnings- och kretsloppsprincipen

Miljöbalkens hushållningsprincip innebär att lösningar som minimerar förbrukningen av ändliga resurser och gynnar återvinning ska prioriteras. En viktig del av verksamhetens råmaterial utgörs av samhällets pappersavfall. Kokkemikalier återvinns i kemikalieåtervinningssystemet. Vidare tas bark från vedråvaran till vara och används för energiproduktion, liksom RT-flis. Slutligen kan nämnas att bolaget utvinnet tallolja ur tillverkningsprocessen och att denna utgör råvara vid tillverkning av exempelvis miljövänlig diesel.

Lokaliseringsprincipen

Verksamheten vid Munksunds bruk har funnits på i huvudsak samma plats sedan år 1928. Den ansökta ändringen fordrar inga byggnads- eller installationsåtgärder. Några alternativa lokaliseringar behöver därför inte övervägas.

Att verksamheten är förenlig med gällande detaljplan har prövats tidigare, senast i mark- och miljödomstolens dom 2015-12-15, mål nr M 1512-15, gällande det tidsbegränsade ändringstillståndet.

Skälighetsregeln

Bolagets överväganden och förslag i fråga om skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått m.m. har skett och kommer att ske mot bakgrund av skälighetsregeln i 2 kap. 7 § miljöbalken. Enligt 2 kap. 7 § miljöbalken gäller kraven i de allmänna hänsynsreglerna i utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem.

Ingen miljökvalitetsnorm kommer att överträdas på grund av den ansökta verksamheten.

16 kap. miljöbalken

Det saknas enligt bolagets mening skäl att tidsbegränsa det blivande tillståndet.

Enligt 16 kap. 6 § miljöbalken kan tidigare dokumenterad misskötsel av allvarigt slag påverka förutsättningarna för att meddela tillstånd. Bolaget gör gällande att det inte föreligger omständigheter som avses i bestämmelsen.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser bolaget att alla tillämpliga tillåtlighetskrav i miljöbalken är uppfyllda och att tillstånd till ansökt produktionsändring bör lämnas.

Kontroll

Bolaget kommer att kontrollera verksamheten enligt tillämpliga bestämmelser om egenkontroll. För verksamheten finns också ett kontrollprogram, som kommer att revideras i den utsträckning som tillsynsmyndigheten begär det.

Samråd

Denna ansökan har föregåtts av ett samrådsförfarande enligt 6 kap. miljöbalken. Vad som framkommit vid samråden har beaktats vid utformningen av verksamheten, upprättandet av MKB:n och denna ansökan.

INKOMNA YTTRANDEN OCH BOLAGETS BEMÖTANDEN

Länsstyrelsen

Tillståndets omfattning

Nuvarande villkorsparameterar och emissionsnivåer bör kvarstå och uttryckas som begränsningsvärden för alla driftsituationer, inklusive start- och stopperioder.

Länsstyrelsen anser även att bolaget bör göra en samlad redovisning av de uppgifter om avfallsbehandling som enligt 22 kap. 25 a - 25 b §§ ska finnas med i domen.

Villkor och provisoriska föreskrifter

Provisoriska föreskrifter för utsläpp till vatten

Länsstyrelsen accepterar bolagets förslag om provotidens längd avseende utsläpp till vatten samt även föreslagna utsläppsnivåer under förutsättning att bolaget vidtar de åtgärder som är rimliga så att de totala utsläppen per år av föroreningar till vatten kan hållas på nuvarande nivå eller ännu hellre minska. Länsstyrelsen anser också att begränsningen av utsläppen av kväve och fosfor bör anges i kg per dygn istället för som gram per ton producerad liner. Detta för att dels erhålla en likformighet med begränsningen av övriga parametrar och dels för att erhålla en tydlig gräns för tillåtna emissioner av gödande ämnen till recipienten Yttrefjärden.

Vad gäller förutsättningarna för bolagets emissioner till Yttrefjärden vill länsstyrelsen anföra följande. I MKB:n beskriver bolaget de bedömda miljökonsekvenserna av utsläppen till vatten. Länsstyrelsen anser att det finns en viss osäkerhet i grunderna för bolagets bedömning och med att man jämför sina emissioner av kväve och fosfor med Piteälvens totala transport av näringsämnen. Enligt SMHI:s vattenwebb (vattenwebb.smhi.se) uppgår nettotillförseln av kväve till Yttrefjärden till ca 76 ton/år. Direktutsläppen från punktkällor uppgår, enligt data från vattenwebb, till ca 172 ton/år. Bolagets utsläpp av kväve uppgick, enligt tabell i MKB:n, till 114 ton under år 2016. Denna emission av kväve utgör därmed en stor del av den totala kvävebelastningen på Yttrefjärden och den absolut dominerande punktkällan för utsläpp av kväve till denna vattenförekomst. Detta bidrag kan därför inte, enligt länsstyrelsens uppfattning, anses vara ett begränsat tillskott vilket bolaget hävdar i MKB:n.

Verksamhetens påverkan på miljökvalitetsnormen (MKN) för antracen och dioxin
Verksamhetens påverkan på miljökvalitetsnormen (MKN) för antracen och dioxin är bristfälligt belyst i MKB:n. Detta behöver därför belysas bättre inom ramen för bolagets egenkontroll eller i samband med recipientkontrollen. Kemisk status för antracen och dioxin i Yttrefjärden är satt till ”Uppnår ej god” vilket medför att utsläpp av dessa ämnen till vattenförekomsten inte får öka överhuvudtaget för att MKN ska kunna upprätthållas. Stöd för denna uppfattning finns i Havs- och Vattenmyndighetens rapport 2016:30 gällande den s.k. Weserdomen.

Verksamhetens utsläpp av antracen och dioxin (inkl. dioxinliknande föreningar) behöver framöver redovisas för att kunna bedöma eventuell påverkan på kemisk status för dessa ämnen. Antracen och dioxin är, tillsammans med ett flertal andra miljöfarliga ämnen och ämnesgrupper, ”prioriterade ämnen” enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten (HVMFS 2013:19). Föreskrifterna utgår i sin tur från EG-direktivet om prioriterade ämnen (2008/105/EG) vilket har sin utgångspunkt i EU:s ramdirektiv om vatten.

Verksamhetens påverkan på MKN för antracen och dioxin behöver belysas mer utöver det som finns i ansökan. Kemisk status för antracen och dioxin är satt till ”uppnår ej god” vilket medför att utsläpp av dessa ämnen till vattenförekomsten Yttrefjärden inte får öka överhuvudtaget för att MKN ska kunna upprätthållas (se HaV rapport 2016:30 rörande Weserdomen). Verksamhetens utsläpp av antracen och dioxin behöver redovisas för att kunna bedöma verksamhetens påverkan på kemisk status för de prioriterade ämnena antracen och dioxiner (och dioxinlika föreningar).

Karaktärisering av utgående vatten samt fiskundersökningar

När bolagets nya bioreningsbassäng har tagits i drift kommer samtliga bassänger från den tidigare vattenreningsanläggningen att vara ersatta med nya. Biosteget i anläggningen kommer delvis också att vara baserat på en annan teknik än den som

användes i den förra biobassängen. Då bolaget därmed i praktiken har byggt och tagit i drift en helt ny vattenreningsanläggning bör också en förnyad kemisk-biologisk karaktärisering av avloppsvattnet genomföras. Av samma anledning bör bolaget även åläggas att utföra en ny fiskundersökning likande den som genomfördes år 2014. Länsstyrelsen anser att domstolen bör föreskriva en bestämd tid för när ovan nämnda utredningar ska vara utförda och redovisade.

Villkor för emissioner till luft från fastbränslepannan

Länsstyrelsen anser att villkor för utsläpp till luft bör föreskrivas även för bolagets fastbränslepanna. Enligt länsstyrelsens uppfattning bör dessa villkor gälla vid alla driftsituationer dvs även vid start- och stopp av pannan samt vid andra perioder med onormal drift. Begränsningsvärden som anges i eller räknas fram med stöd av förordningen (2013:253) om förbränning av avfall (FFA) skulle inte komma att gälla för all drift av pannan. Emissioner till luft från pannan under t.ex. start och stopperioder skulle då inte bli reglerade, varken genom villkor i tillståndet eller genom begränsningsvärden i FFA. Det skulle, enligt länsstyrelsen uppfattning, inte vara godtagbart att emissionerna från pannan tillåts vara helt oreglerade under en del av drifttiden. Det skulle även kunna skapa oklarheter vid tillsynen om det inte klart framgår när ett begränsningsvärde gäller och när det inte gör det. Att enbart reglera emissionerna från pannan genom begränsningsvärden i FFA skulle därför, enligt länsstyrelsen, skapa en rättsosäker situation eftersom varken bolaget eller tillsynsmyndighet i förväg vet om ett begränsningsvärde gäller eller inte. Dessutom omfattas inte alla parametrar som idag regleras i villkor i tillståndet av begränsningsvärden i FFA.

Villkor om destruktion av illaluktande ämnen

I bolagets förslag till villkor 7 föreslås en reglering av uppsamling och destruktion av illaluktande ämnen. Länsstyrelsen önskar ett förtydligande i den slutliga formuleringen av villkoret så att det klart framgår att villkoret omfattar samtliga illaluktande ämnen som kan komma att släppas ut till luft, d.v.s. även s.k. svaga gaser. Då bolaget inte har ett separat system för uppsamling av svaga gaser anser länsstyrelsen att det är angeläget att bolaget så långt det är möjligt arbetar för att

minska utsläppen till luft även av dessa gaser som även de innehåller illaluktande komponenter. Länsstyrelsen anser även att det i villkoret bör föreskrivas vilken tillgänglighet som systemet för gasdestruktion ska ha.

Idag destrueras s.k. starka gaser genom förbränning i mesaugnen och med en gasolddriven fackla som reservsystem. Mesaugnen drabbas, enligt vad länsstyrelsen erfar, då och då av driftproblem vilket medför att starka gaser då inte kan ledas in i ugnen. Därför behöver, anser länsstyrelsen, tillgängligheten för gasdestruktionen regleras i villkoret. Denna reglering kan antingen uttryckas som total tillgänglighet för gasdestruktionen som andel av drifttiden. Alternativt kan en bestämmelse införas i villkoret som reglerar hur snabbt reservsystemet ska starta ifall mesaugnen faller bort. Länsstyrelsen anser, med tanke på verksamhetens lokalisering och förhärskande vindriktning, att det är angeläget att se till att starka gaser inte släpps ut i atmosfären under längre tid än vad som är absolut nödvändigt när driftstörningar i den ordinarie gasdestruktionen inträffar.

Villkor om buller

Länsstyrelsen motsätter sig bolagets förslag till ändring av nuvarande begränsningsvärde för buller nattetid. Länsstyrelsen anser att 48 dB(A) även i fortsättningen ska gälla som begränsningsvärde nattetid men att tiden kan ändras så att det istället gäller mellan kl. 22:00-06:00. I bolagets förslag till nytt villkor yrkar man en höjning av begränsningsvärdet för buller nattetid från nu gällande 48 dB(A), ekvivalent värde, mellan kl. 22-07 till 50 dB ekvivalent värde under samma tid. Ett av bolagets argument för denna ändring är att man har svårt att innehålla det nuvarande värdet. Bolaget anför att värdet ofta innehålls med liten eller ingen marginal och att det vid vissa tillfällen har överskridits i någon eller några av de aktuella kontrollpunkterna. Bolaget uppger också att man inte har för avsikt att öka de faktiska bulleremissionerna nattetid utan skälet för en höjning av begränsningsvärdet är, som det får förstås, främst att man vill få en större marginal mellan begränsningsvärdet och de faktiska bullernivåerna nattetid.

Länsstyrelsen anser inte att bolagets argument för att höja begränsningsvärdet, i syfte att inte riskera ett överskridande, är godtagbart. I Naturvårdsverkets vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller (rapport 6538, april 2015) anges ett ekvivalent värde om 40 dB(A) nattetid, kl. 22-06, som riktvärde och utgångspunkt för bedömning av om buller utgör en olägenhet. Detta är en skärpning av riktvärdet nattetid jämfört med 45 dB(A), ekvivalent nivå, som angavs som riktvärde för befintlig industri i Naturvårdsverkets tidigare gällande råd- och riktlinjer för externt industribuller (1978:5). Länsstyrelsen anser därför att det vore olyckligt att höja den tillåtna bullernivån nattetid när bolaget uppger att ambitionen är att nuvarande begränsningsvärde ska kunna innehållas.

Bolaget har dessutom nyligen utfört ett byte av teknik för transport av flis från renseriet till flissilon. Den tidigare tekniken med lufttransport som gav upphov till en hel del ljudemissioner från blåsmaskin och transportledning, har ersatts med inbyggda transportband, s.k. tubulatorer, som är betydligt tystare än den gamla blåstekniken. Denna åtgärd borde därför kunna bidra positivt till bolagets möjligheter att innehålla begränsningsvärdet för buller nattetid.

Övriga frågor

Länsstyrelsen konstaterar att bolaget redovisat att man inte förvarar farliga ämnen på anläggningen i en sådan omfattning att man skulle omfattas av kraven i de s.k. Sevesoreglerna. Länsstyrelsen anser att bolagets redovisning kan godtas. Bolaget behöver emellertid fortsätta att arbeta systematiskt för att minska risken för skador på människor hälsa eller miljön vid en eventuell olycka med kemiska ämnen. Särskilt angeläget är, anser länsstyrelsen, att vidta åtgärder vid lossningsplatsen för natriumhypoklorit. Marken vid lossningsplatsen är idag inte hårdgjord och platsen är inte heller invallad trots att den är belägen i närheten av älven. Som platsen är utformad idag skulle ett större utsläpp av natriumhypoklorit riskera att antingen tränga ner i marken eller rinna av från markytan och vidare över strandkanten direkt ut i älven. Länsstyrelsen anser att denna fråga är så pass angelägen att den bör hanteras inom ramen för denna tillståndsprövning, helst genom en villkorsreglering av lossningsplatsens utformning.

Bolagets bemötande

Tillståndets omfattning

Länsstyrelsen anser att bolaget bör redovisa de uppgifter om avfallsbehandling som enligt 22 kap. 25 a-25 b §§ miljöbalken ska finnas med i domen. När det gäller 22 kap. 25 a § sker energiåtervinning i bolagets fastbränslepanna. Någon annan tillståndspliktig verksamhet som innefattar återvinning eller bortskaffande förekommer inte. När det gäller 22 kap. 25 a § 3 har bolaget föreslagit ett villkor med innebörden att ett kontrollprogram ska finnas och att detta ska möjliggöra bedömning av om villkoren efterlevs. Eftersom inget farligt avfall förbränns i bolagets fastbränslepanna är 22 kap. 25 b § 2 och 3 inte tillämpliga. Som har angetts i tillståndsansökan anser bolaget att de begränsningsvärden som finns i förordningen (2013:253) om förbränning av avfall (avfallsförbränningsförordningen) utgör en tillräcklig reglering av utsläppen från fastbränslepannan. I avfallsförbränningsförordningen regleras också den längsta tid under vilken det i samband med tekniskt oundvikliga driftstopp, driftstörningar eller fel i renings- eller mätutrustning får ske sådana utsläpp av föroreningar till luft och vatten som överskrider fastställda värden, se 29 §. Något ytterligare villkor behövs inte enligt bolagets mening.

Som angetts tidigare bedriver bolaget ett energieffektiviseringsarbete genom att bl.a. vid val och utformning av nya anläggningsdelar som ersätter gamla samt vid översyn av underhålls- och driftrutiner för verksamheten beakta energiaspekter. Verksamheten omfattas också av lagen (2014:266) om energikartläggning i stora företag. Med hänsyn till det energieffektiviseringsarbete som bedrivs och de krav som ställs enligt annan lagstiftning anser bolaget att det inte finns anledning att föreskriva något energivillkor, i synnerhet inte ett särskilt sådant för fastbränslepannan. För kommunala förbränningsanläggningar föreskrivs ofta ett villkor om att förbränning av returbränsle ska ske med hög energieffektivitet. Bolaget anser att ett sådant villkor inte behövs vid ett linerbruk som redan bedriver ett omfattande energieffektiviseringsarbete, men motsätter sig inte att det föreskrivs ett sådant om behov skulle anses föreligga.

Provisoriska föreskrifter för utsläpp till vatten m.m.

Fosfor och kväve

Mark- och miljödomstolen har helt nyligen genom deldom 2018-12-14 i mål M 527-99 förlängt prøvotiden och ändrat de provisoriska föreskrifter som ska gälla tills slutliga villkor föreskrivs. Bolagets föreslagna prøvotidsförordnande och provisoriska föreskrifter är identiska med vad som har föreskrivits i mark- och miljödomstolens dom. Den nu ansökta verksamheten medför inte någon förändring som motiverar en förändring av gällande provisoriska föreskrifter. Bolaget har svårt att se något skäl till att nu ändra hur begränsningsvärdena utformas i de provisoriska föreskrifterna. Frågan är emellertid inte av avgörande betydelse för bolagets vidkommande. Om mark- och miljödomstolen skulle anse att det föreligger skäl att ändra utformningen av de provisoriska föreskrifterna har bolaget lämnat ett alternativt förslag.

Kvävebelastning

De av länsstyrelsen angivna siffrorna inkluderar inte total tillförsel, utan visar ett nettoutbyte mellan den uppströms belägna Inrefjärden och den nedströms belägna Bondöfjärden. Vid bedömningen av miljöförhållanden i en vattenförekomst ska all tillförsel beaktas oavsett ursprung, bakgrundsbelastning eller antropogen belastning. Vattenkvaliteten och de biologiska kvalitetsfaktorerna påverkas av tillförsel av näringsämnen oavsett var dessa kommer ifrån. Inflödet från andra vattenförekomster, tillförseln från vattendrag, avrinningen från omgivande markområden, belastningen från land, den atmosfäriska depositionen och utsläpp från punktkällor måste därför beaktas vid bedömningen av miljöförhållandena i Yttrefjärden. I underbilaga B9:1 till MKB:n ses recipienten Yttrefjärden som ett estuarium (bräckt vattenområde) från Piteälven, vars flöde och material strömmar vidare till Yttrefjärden genom de uppströms belägna Svensbyfjärden och Inrefjärden till kustområdet. Vattnets rörelser i Yttrefjärden beror till stor del på vattenföringen i älven, vilket innebär att förhållandena i Piteälven i hög grad bestämmer vattenkvaliteten i Yttrefjärden. Det sistnämnda styrks även av SMHI:s modellberäkning.

I SMHI:s vattenwebb benämns den totala tillförseln transportbudget eller totalbudget. Av SMHI:s vattenwebb framgår att under senare år, perioden 2013-2017, har importen av kväve från Inrefjärden uppgått till i storleksordningen 1 300 ton per år, vilken mängd huvudsakligen härrör från Piteälven. Totalbudgeten är således i linje med vad som har angetts i MKB:n, dvs. drygt 1 000 ton kväve per år. Samtidigt har exporten av kväve till Bondöfjärden varit på nivån drygt 1 500 ton per år, vilket förklarar det negativa nettoutbytet för vattenförekomsten enligt den tabell som länsstyrelsen har redovisat i sitt yttrande. En större mängd kväve transporteras alltså ut från fjärden än vad som tillkommer.

När det gäller SMHI:s beräknade direktutsläpp utgår detta från en längre tidsperiod mellan åren 2004-2017. För exempelvis år 2016, som länsstyrelsen har lyft fram i yttrandet, har bolagets utsläpp av kväve uppgått till 114 ton netto (ca 123 ton brutto, vilket inkluderar kväve via kylvatten som härrör från råvattnet och som återbördas opåverkat). Under samma år uppgick kväveutsläppet från Piteå kommunala reningsverk, som uppgick till ca 160 ton. Totalt uppgick utsläppen av kväve från punktkällor 274 ton under år 2016.

De framtida bedömda utsläppsnivåerna av kväve, brutto 110 ton per år, ligger inom samma intervall som de faktiska utsläppen under åren 2015 och 2016. Yttrefjärden har med avseende på kväve bedömts ha fortsatt hög status (låga halter kväve) under den sistnämnda tidsperioden. Även kvalitetsfaktorn näringsämnen har bedömts motsvara fortsatt hög status under perioden 2014 - 2016, inklusive för de enskilda åren 2015 och 2016.

Utsläppsnivån av kväve kommer vid ansökt produktion ligga kvar på samma nivå som tidigare. Status för näringsämnen i Yttrefjärden bedöms därför inte försämrats jämfört med i dag. Därmed kommer inte heller någon av de biologiska kvalitetsfaktorerna att försämrats.

Verksamhetens påverkan på miljökvalitetsnormen för antracen och dioxin

Antracen, liksom övriga polycykliska aromatiska kolväten (PAH), bildas oavsiktligt vid förbränning. Småskalig vedeldning betraktas enligt Naturvårdsverket för närvarande som den största källan till utsläpp av antracen till luft. Antracen kan även härröra från kreosot (t.ex. från träimpregnering), extrakt från smörjolje- raffinering, koltjäreinnehållande produkter och gummidäck samt kan användas som syntesråvara i industriella processer. Däremot är antracen inte ett ämne som förknippas med moderna massa- och pappersindustriella processer.

I samband med en fiberkartering som utfördes under år 2015 längs med Norrlandskusten undersöktes förekomsten av bl.a. antracen i sediment från Yttrefjärden. Fiberkarteringen har omnämnts i underbilaga B9:1 till MKB:n i samband med värdering av metaller i sediment. I sedimentprov från mätpunkterna i SCA Munksunds absoluta närområde, punkterna Z001 och Z002, har högre antracenhalter registrerats (1 743 respektive 1 284 µg/kg TS) där registrerad kolhalt i sedimentprov har beaktats i enlighet med Havs- och Vattenmyndighetens vägledning Miljögifter i ytvatten – klassificering av status, HaV 2016:26. Betydligt lägre halter av antracen har registrerats vid mätpunkterna Z007, Z008 och Z016 (15, 34 och 29 µg/kg TS), trots att även dessa mätpunkter är belägna i närheten av bolagets verksamhet. Vid mätpunkt Z013 har halten av antracen varit lägre än analysmetodens rapporteringsgräns (22 µg/kg TS). För mätpunkt Z014 saknas det data.

Vattenförekomsten Yttrefjärden har inte bedömts uppnå god kemisk status beträffande bl.a. ämnet antracen eftersom gränsvärdet för antracen i sediment överskrids. Bedömningen av ämnets status anges i VISS som osäker eftersom bedömningen endast baseras på sju provpunkter i sediment under ett år. Den observerade halten i VISS, 1743 µg/kg TS, överensstämmer med den mätdata från den ovan angivna fiberkarteringen.

I underbilaga B9:1 till MKB:n har betonats att det vid bedömningen av resultaten från fiberkarteringen bör beaktas att de analyserade sedimentproven inkluderar en historisk belastning eftersom sedimentproverna har tagits från ett djupare skikt (0–10 cm och ner till 20–25 cm). Enligt Havs- och vattenmyndighetens vägledning HaV 2016:26 ska statusbedömning av kemisk ytvattenstatus göras på ytsediment. De analyserade proverna är således tagna på ett djupare skikt än det som anses utgöra ytsediment (0-2 cm). Statusbedömningen för antracen måste betraktas som osäker eftersom den inte följer Havs- och vattenmyndighetens vägledning och de observerade halterna baseras på mätningar som inkluderar historisk belastning. Vidare representerar den observerade halten i VISS, 1743 µg/kg TS, inte hela vattenförekomsten, utan enbart ett mindre område. De kvalitetsfaktorer och ämnen som är relevanta för befintlig och ansökt verksamhet utgörs därmed av de faktorer som redovisas i avsnitt 6 i underbilaga B9:1 till MKB:n.

Dioxiner och furaner (PCDD/PCDF) är ämnen som har bildats oavsiktligt, t.ex. vid tidigare användning av klorgas vid blekning av massa. Sedan blekningsmetoderna förändrades har dioxinutsläppen från skogsindustrin upphört och halterna är numera så låga att ämnena inte längre kan detekteras i analyserna av processavloppsvatten. Även generellt sett har utsläppen av dioxiner minskat under de senaste decennierna. Inom bolagets massaproduktion i Munksund har ingen klorgasblekning förekommit eftersom verksamheten startades som en fabrik med enbart oblekt sulfatmassa. Blekning av massa påbörjades först år 1996, dvs. efter det att nya blekmetoder redan hade införts i den svenska skogsindustrin. Nuvarande blekning sker med syrgas och väteperoxid. Bolagets verksamhet har således ingen påverkan på miljökvalitetsnormen för dioxin.

I samband med den ovan nämnda fiberkarteringen har förekomsten av dioxiner i sediment från Yttrefjärden undersökts. Vid en mätpunkt, Z008, har en hög dioxinhalt konstaterats. I övrigt har halterna av dioxiner bedömts vara låga trots att resultaten emanerar från sedimentprov som inkluderar historisk belastning, dvs. djupsediment. Mätningar av dioxiner i abborre från Yttrefjärden under år 2010 har visat att haltnivån i abborre med marginal underskrider dåvarande förslag till

gränsvärde för dioxiner och furaner (0,23 pg/g vv). Även om abborre är en mager fisk och inte ackumulerar miljögifter i samma utsträckning som t.ex. strömming, har studien visat att halten i Yttrefjärden inte överskrider det då föreslagna gränsvärdet för dioxiner. Den statusbedömning som har gjorts i VISS från maj 2019 baseras på fisk och utgör en extrapolering. Det finns ingen motivering eller metod för bedömningen angiven i VISS. Vid den tidigare statusbedömningen från år 2017 gjordes en bedömning utifrån en extrapolering av en medelvärdesberäkning av data från 13 provtagningar utförda längs Norrbottenskusten under perioden 2005-2015. Studier av strömming (helkroppsanalys) har pekat på att halter av dioxiner, furaner och dioxinlika PCB:er överskrider gränsvärdet i Norrbottens samtliga vattenförekomster. Det anges att bedömningen grundar sig på få mätvärden, varför tillförlitligheten har satts till en medelnivå.

Statusbedömningar som görs beträffande dioxiner, baserat på dioxinhalter i strömming, är generellt sett osäkra. Dioxinhalten i strömming kan inte kopplas till en lokal verksamhet eftersom strömming är en migrerande fiskart som tillbringar större delen av sin tid i utsjöområden och endast tar sig till kustområden för att leka under några få veckor varje år. De undersökningar som har gjorts beträffande sediment och abborre visar tvärtom att dioxin-halterna i SCA Munksunds recipient generellt sett är låga.

Med hänsyn till vad som har angetts ovan finns det inte något behov av uppföljning av dioxiner i utgående avloppsvatten från bolagets verksamhet eller i recipienten.

Karakterisering av utgående vatten samt fiskundersökningar

I deldomen 2006-07-05, mål M 527-99, ålade dåvarande Miljödomstolen bolaget att bl.a. genomföra en biologisk-kemisk karakterisering av avloppsvattnet efter genomförd intrimning av den biologiska reningsanläggningen och fiskeribiologiska undersökningar i recipienten efter samråd om bl.a. tidpunkt med tillsynsmyndigheten och Fiskeriverket.

En karakterisering av utgående, behandlat processavloppsvatten från SCA Munksund genomfördes under år 2014. Det rödalgstest som då utfördes visade att tillväxthämmande effekter på alger inte uppkommer vid de koncentrationer av avloppsvatten som råder i Yttrefjärden. Avloppsvattnet har inte heller bedömts ge upphov till några akuttoxiska effekter hos kräftdjur och inte heller några kroniska effekter i de koncentrationer som kan aktualiseras i recipienten.

Under år 2014 genomfördes också fiskeribiologiska undersökningar i Yttrefjärden samt i de två referensområdena Svensbyfjärden och Rånefjärden. Jämfört med tidigare utförda undersökningar visade resultatet generellt på att förhållandena hade förbättrats eller var likvärdiga med vad som tidigare var fallet. När det gäller fiskmorfologin visade undersökningen från år 2014 att Svensbyfjärden och Yttrefjärden inte kan skiljas från varandra statistiskt. Rånefjärden skiljer sig dock statistiskt från både Svensbyfjärden och Yttrefjärden. När det i övrigt gäller fisk i recipienten påvisade inte undersökningarna någon försämring vad avser syreupptagningsförmåga, immunförsvar, reproduktion, avgiftning eller hälsotillstånd. Resultatet från karakteriseringen och fiskundersökningarna har således legat i linje med undersökningar vid andra bruk. Moderna sulfatmassafabriker med god teknisk standard, dvs. förlängd kokning, syrgasdelignifiering, omhändertagande av svartlutspill och kondensat samt optimalt trimmade processer, orsakar svaga och knappt mätbara toxiska eller hormonella effekter. Nu ansökt produktion bedöms därför inte föranleda några toxiska eller hormonella effekter eftersom avloppsvattnet ska genomgå en biologisk rening i en modern reningsanläggning. Det sker också en god initialutspädning av avloppsvattnet i närområdet.

Som framgår av det nu gällande prøvotidsförordnandet ska bolaget genomföra ytterligare fiskundersökningar i recipienten när den biologiska reningsanläggningen har trimmats in. Enligt förordnandet är avsikten att en tidpunkt för fiskundersökningar ska föreslås i samband med att prøvotidsutredningen redovisas, dvs. senast 1 december 2022. Någon förändring av förordnandet i denna del är enligt bolagets mening inte påkallad. Däremot kan bolaget godta att prøvotidskravet U1

kompletteras med ett krav på en kemisk-biologisk karakterisering av avloppsvattnet. För att optimera jämförbarheten bör karakteriseringen utföras på samma sätt som den karakterisering som utfördes under år 2014, dvs. den bör omfatta tillväxthämningstest med alg, akut och kronisk test med kräftdjur samt kemisk karakterisering.

Som bolaget har angett i ansökan (och i prövotidsförfarandet i mål M 527-99) kommer driften av den nya biologiska reningsanläggningen att kunna återupptas först under år 2020, varefter ett intrimningsarbete kan påbörjas. När intrimningen har utförts ska resultaten utvärderas och, vid behov, bör korrigerande åtgärder vidtas och utvärderas. För att det ska finnas en rimlig möjlighet att följa upp och trimma in den nya anläggningen bör tidpunkten för redovisning, i likhet med vad som har beslutats i domen 2015-12-15 i mål M 527-99, bestämmas till tre år efter det att bioreningen tagits i drift. Som har angetts ovan ska tidpunkten för de fiskeribiologiska utredningarna bestämmas i samband med att prövotidsutredningen redovisas den 1 december 2022. Den kemisk-biologiska karakteriseringen bör samordnas med de fiskeribiologiska undersökningarna. Tidpunkten för den kemisk-biologiska karakteriseringen bör således även den bestämmas i samband med att prövotidsredovisningen ges in till mark- och miljödomstolen den 1 december 2022.

Villkor för emissioner till luft från fastbränslepannan

Som framgår av ansökan anser bolaget att begränsningsvärdena i avfallsförbränningsförordningen utgör en tillräcklig reglering av utsläppen från fastbränslepannan. De krav som gäller enligt förordningen motsvarar i huvudsak nu gällande villkor för fastbränslepannans utsläpp till luft. Vad avser stoft ställer förordningen strängare krav än nu gällande villkor. Det är oklart för bolaget vad länsstyrelsen menar med att villkoren bör gälla vid alla driftsituationer. Avfallsförbränningsförordningens krav gäller alltid. Vid överskridanden och driftstörningar gäller 29 § avfallsförbränningsförordningen, vilket bl.a. innebär att överskridande av begränsningsvärdena inte får ske mer än 60 timmar per år.

Villkor om destruktion av illaluktande ämnen

Som bolaget har angett i sitt kompletteringsyttrande den 5 juni 2019, ingår svaga gaser i posten diffust svavel som omfattas av villkorsförslag. Begreppet diffust svavel avser ett antal punktutsläpp från tankar och avluftningar samt utsläpp av renade svaga gaser. De svaga gaserna från kokeriet samlas upp och renas i en fyllkroppsskrubber med natronlut innan gasen ventileras ut till atmosfären. Dessa gaser kommer även vid ansökt produktion att samlas upp och renas på samma sätt som idag. Av utrymmesskäl samt med hänsyn till anläggningens geografiska utformning, bl.a. med avseende på rördragning, skulle det krävas ett mycket omfattande arbete att installera ett s.k. svaggassystem i befintliga anläggningar. Bolaget anser att sådana åtgärder inte vore rimliga i förhållande till deras jämförelsevis begränsade nytta.

Inom ramen för bolagets arbete med att minimera utsläpp av diffust svavel har ett internt mät- och övervakningsprogram etablerats och tillsynsmyndigheten har informerats om detta. Samtliga identifierade källor av diffust svavel mäts med ett femårsintervall och däremellan fokuserar bolaget på att följa de fem största punktkällorna till diffust svavel. Ett strategiskt och krävande arbete med att identifiera och förverkliga tekniska lösningar för de dominerande utsläppspunkterna av diffust svavel pågår löpande. Några exempel på åtgärder som på senare år har utförts till följd av genomförda karteringar är installation av skrubbrar för att reducera diffusa svavelutsläpp från mesaugnens skorsten och från en avluftning från en flisficka för lövvedsflis. Åtgärderna vid flisfickan innefattade även en kondensor för gaserna ska kunna ledas samlat till skrubbern. Bolaget avser att fortsätta med de regelbundna mätningarna och det därefter följande åtgärdsinriktade arbetet för minska utsläppen av diffust svavel.

De starka gaserna från kokeri och indunstning samlas upp, renas och förbränns slutligen i mesaugnen eller i en fackla som reserv. Bolagets anläggningar för hantering av starka gaser är i dag ett robust och modernt system. För att säkerställa hög förbränningstillgänglighet och undvika perioder med luktstörningar finns bl.a.

dubbla styrdatorer för driften av facklan. Den incident som inträffade år 2017 (se kompletteringsyttrandet den 5 juni 2019) berodde på en serie olyckliga omständigheter i samband med drifttagningsperioden av en ny del av bolagets fabrik. Det bedöms därför inte som troligt att ett liknande scenario ska kunna inträffa igen. Det var en engångshändelse som inträffade på grund av att uppgraderingen av en av styrdatorerna genomfördes på plats hos leverantör. Service och uppgradering genomförs numera på plats i Munksund. Det är i dag mycket ovanligt att anläggningar med robusta och moderna starkgassystem omfattas av tillgänglighetsvillkor. Bolaget anser därför den föreslagna lydelsen av villkor 7 är tillräcklig. Om det anses föreligga ett behov, kan bolaget dock godta att villkor 7 kompletteras med ett nytt stycke om total tillgänglighet för gasdestruktion enligt följande (jfr t.ex. Mark- och miljödomstolens vid Östersunds tingsrätt deldom 2014-03-14, mål M 1908-12, beträffande Mondi Dynäs AB:s verksamhet i Väja).

7. Illaluktande ämnen från kokerier, industriansläggningar, kondensatreningsanläggningar, hartskokeri och andra källor av betydelse ska så långt möjligt samlas upp och energiåtervinnas eller destrueras genom förbränning eller annat likvärdigt sätt. Förbränning av starka luktgaser ska som årsmedelvärde uppgå till minst 99,5 procent av sulfatfabrikens drifttid.

Villkor om buller

Som länsstyrelsen anger har bolaget bedrivit ett förbättringsarbete för att begränsa ljudspridningen från verksamheten och förhoppningen är att åtgärderna på sikt ska kunna bidra positivt till bolagets möjligheter att minimera bullerspridningen nattetid. För närvarande finns dock inte underlag som visar att ett begränsningsvärde på nivån 48 dB(A) kan innehållas. Det sistnämnda är det huvudsakliga skälet till den föreslagna villkorsnivån nattetid. Som har angetts i ansökan och kompletteringsyttrandet den 5 juni 2019 kommer den rådande bullersituationen inte att förändras vid ansökt verksamhet. Bolagets erfarenheter visar emellertid att den nu föreskrivna högsta nivån är svår att innehålla nattetid. Syftet med bolagets villkorsförslag är således enbart att erhålla en rimligare marginal mellan uppmätta

värden och begränsningsvärdet än vad som är fallet i dag, inte minst eftersom villkor numera inte får föreskrivas som riktvärden.

Bolaget avser att utföra förnyade mätningar och beräkningar och kommer att redovisa resultatet av dessa senast vid kommande huvudförhandling.

Lossningsplats för natriumhypoklorit

Bolaget delar länsstyrelsens uppfattning att det är angeläget att åtgärder vid lossningsplatsen för natriumhypoklorit vidtas. Bolaget utreder för närvarande tekniska åtgärder och avser att under nästkommande år, 2020, föreslå en lösning för lossningsplatsens utformning. Bolaget anser i och för sig att frågan kan hanteras inom ramen för tillsynen, men accepterar länsstyrelsens förslag om reglering i tillståndet och föreslår därför att frågan om skyddsåtgärder vid lossningsplatsens för natriumhypoklorit delegeras till tillsynsmyndigheten.

DOMSKÄL

Tillåtlighet och tillstånd m.m.

Bolaget har sökt om tillstånd till nuvarande samt utökad produktion. Produktionsökningen förväntas uppnås med befintlig utrustning och inga nya stora anläggningsdelar behöver tillkomma eller bytas ut. Tillstånd söks därför inte för några anläggningsarbeten men vissa mindre intrimningar och justeringar kommer att behöva göras. Verksamhetens stora miljöpåverkan är utsläpp till vatten och luft. Vidare är buller till omgivningen är en påtaglig miljöpåverkan. Produktionsökningen kommer att leda till ökade utsläpp både till luft och vatten jämfört med nollalternativet. När den biologiska avloppsvattenreningen tas i full drift kommer dock utsläppen till vatten att minska i förhållande till vad som släpps ut idag vad avser syreförbrukande ämnen, suspenderade ämnen, kväve och fosfor. Bolaget ansöker även om tillstånd för hamnverksamhet och en fastbränslepanna, verksamheter som tidigare haft separata tillstånd men som nu omfattas av denna ansökan.

Typiska följdföretag till den nu ansökta verksamheten är avfall som uppkommer samt transporter till och från anläggningen. Den ansökta produktionshöjningen kommer att generera mer avfall och består av branschspecifikt avfall såsom grönlutslam, mesa, askor och övrigt avfall samt en måttlig mängd farligt avfall såsom spilloljor, oljehaltigt vatten och elektronikavfall. Domstolen bedömer att varken mängderna eller typen av avfall är av sådan omfattning att verksamheten inte kan tillåtas. Inte heller har det framkommit att transporterna till och från anläggningen inte kan bedömas som acceptabla i den omfattning som nu är redovisat.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att ingen av motparterna i målet har motsatt sig att tillstånd lämnas för den verksamhet som bolaget ansöker om. De stora frågorna som har varit uppe för diskussion under handläggningen av målet är utsläpp till vatten, buller från verksamheten samt hur bolagets fastbränslepanna ska regleras.

Nollalternativet och miljökonsekvensbeskrivningen

Bolagets val av nollalternativ är den sedan tidigare tillståndsgivna produktionen av massa och liner dvs 420 000 ton liner, 265 000 ton sulfatmassa varav 100 000 ton blekt, samt 130 000 ton returfibermassa. Då bolagets produktion av massa och liner de senaste åren varit 80 – 90 % av den tillståndsgivna produktionen, konstaterar domstolen att nollalternativet är rimligt. Mark- och miljödomstolen bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen med de kompletteringar som har getts in uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken och i övrigt utgör tillräckligt underlag för prövningen i målet. Miljökonsekvensbeskrivningen ska därmed godkännas.

Buller

Bullerfrågan har varit en fråga i målet där parterna har haft olika inställning till hur stor ljudnivå från verksamheten till omgivande bebyggelse som kan tolereras. Både länsstyrelsen och miljö- och tillsynsnämnden har menat att den bullernivå som bolaget har yrkat om är för hög. Domstolen konstaterar att den nu ansökta verksamheten visserligen innebär mer transportarbete både internt och till och från

anläggningen men i övrigt inte innebär någon ny verksamhet som genererar buller. Domstolen bedömer att bullernivån vid bostäder i närmiljön inte är så hög att verksamheten skulle utgöra en så stor olägenhet att den inte kan tillåtas. Däremot ska tillståndet kombineras med villkor om buller.

BAT-slutsatser

Vad avser frågan om verksamheten uppfyller gällande BAT-slutsatser och i vilken utsträckning det påverkar tillåtligheten av ansökt verksamhet gör domstolen följande bedömning.

Sedan industriutsläppsförordningen (2013:250) (IUF) trädde ikraft ska tillståndsprövningen omfatta en bedömning av om verksamheten utformats och drivs i överensstämmelse med de BAT-slutsatser (med BAT-utsläppsgränsvärden, s.k. BAT-AEL) som anges i IUF för verksamheter som omfattas av slutsatser i 2 kap. IUF. De konkreta krav som följer av 2 kap. IUF finns i särskilda genomförandebeslut om fastställande av BAT-slutsatser för respektive verksamhetsslag. Enligt 1 kap. 13 § IUF ska villkor som meddelas för verksamheten anpassas till BAT-slutsatserna så att det säkerställs att dessa kommer att efterlevas. Nu aktuell verksamhet omfattas av BAT-slutsatser för produktion av massa, papper och kartong, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU. Kommissionens genomförandebeslut om fastställandet av BAT-slutsatserna antogs den 26 september 2014 (2014/687/EU) vilket innebär att de ska följas senast den 26 september 2018.

Bolaget har sammanställt och redogjort för uppfyllelse av de olika BAT-slutsatserna.

Domstolen noterar att bolaget inte har ett uppsamlingssystem för diffusa/svaga gaser vilket är BAT enligt slutsatserna. Bolaget har hänvisat till att BAT-slutsatserna även medger att då det kan vara svårt att installera nödvändig utrustning i befintliga delanläggningar på grund av anläggningarnas utformning och utrymmesbegränsningar samt att möjligheten till förbränning begränsas av säkerhetsskäl så

kan våtskrubbar användas. Bolaget leder prioriterade svaga gaser, dvs svaga gaser från särskilt utvalda utsläppspunkter, till en våtskrubber.

Vad avser utsläpp till vatten har bolaget BAT för processavloppet i form av biorening. Då denna process inte fungerar för närvarande på grund av sättningsproblem med bassängerna har bolaget sökt och fått dispens avseende BAT-AEL för utsläpp till vatten och har fram till den 1 december 2022 andra specifika nyckeltal att förhålla sig till. Av bolagets redovisning framgår att bolaget klarar dessa.

Domstolens uppfattning är att bolaget uppfyller BAT-slutsatserna i övrigt och att de villkor och föreskrifter som meddelas genom denna dom fortsatt leder till att bolaget måste utforma och driva verksamheten så att BAT-slutsatserna uppfylls.

Planer m.m.

Bolaget har anfört att verksamheten är förenlig med gällande detaljplan och att detta har prövats senast av mark- och miljödomstolen i dom den 15 december 2015 i mål 1512-15. Det har i nu aktuellt mål inte framkommit något som visar att gällande planer för området skulle ha ändrats. Den nu ansökta verksamheten innebär inga ombyggnationer eller anläggande av nya anläggningsdelar.

Allmänna hänsynsregler m.m.

Mark- och miljödomstolen bedömer att bolaget genom ansökan och gjorda kompletteringar har visat att ansökan inte strider mot hushållningsreglerna i 3 och 4 kap. miljöbalken och att det inte heller har framkommit att de finns några riksintressen som påverkas negativt av den ansökta verksamheten. Vidare är det domstolens uppfattning att bolaget har visat att de förpliktelser som följer av de allmänna hänsynsreglerna iakttas.

Miljö kvalitetsnormer m.m.

Vad gäller miljö kvalitetsnormer för luft så bedömer domstolen utifrån vad som lagts fram i målet att normerna klaras.

Vad avser verksamhetens påverkan på miljökvalitetsnormerna för vatten har länsstyrelsen haft synpunkter, särskilt med avseende på mängden näringsämnen, och varit tveksamma till bolagets inställning till hur stor andel bolagets bidrag utgör i recipienten. Länsstyrelsen och bolaget är heller inte ense om vilken påverkan som bolagets utsläpp har på status och möjlighet att uppnå miljökvalitetsnorm, särskilt vad gäller näringsämnen.

Bolagets process- och renvatten släpps ut i vattenförekomsten Yttrefjärden. Bolaget medger att utsläppet av näringsämnen från verksamheten har ökat sedan starten av bioreningen men menar att totalt sett så bidrar detta varken till att försämra den ekologiska statusen eller den kemiska ytvattenstatusen eller försvårar möjligheten att uppnå god ekologisk status.

Länsstyrelsen poängterar att bolagets statusbedömning för kvalitetsfaktorn näringsämnen skiljer sig på två parametrar som enligt VISS och länsstyrelsens bedömning visar *god* och *måttlig* istället för bolagets redovisade *hög* status. Länsstyrelsen bedömer att utsläpp av näringsämnen i nivå med det bolaget nu söker om medför att utsläppen från punktkällor till Yttrefjärden ökar med i medeltal 116 % för fosfor och 25 % för kväve. Länsstyrelsen menar vidare att bolaget inte har klargjort hur en sådan ökning påverkar den ekologiska statusen med avseende på kvalitetsfaktorn näringsämnen och underliggande parametrar. Länsstyrelsen bedömer det högst sannolikt att en fördubbling av utsläppen av fosfor från punktkällor till Yttrefjärden skulle medföra en försämring av ekologisk status avseende näringsämnen. Länsstyrelsen bedömer sammantaget att det inte är klarlagt om de nivåer på de provisoriska föreskrifterna som bolaget yrkar om medför försämring av ekologisk status avseende näringsämnen.

Bolaget har menat att samma provisoriska föreskrifter som nu gäller fortsättningsvis ska vara gällande. Länsstyrelsen menar att då bolaget nu ansöker om en produktionshöjning av liner och de nu gällande provisoriska föreskrifterna är baserade per ton liner innebär detta att bolaget totalt sett medges att släppa ut mer än vad som medges under nu gällande provotid.

Vidare anser länsstyrelsen att marginalen för de provisoriska föreskrifterna av näringsämnen är väl tilltagen och dessutom räknas utsläppen som årsmedelvärden vilket innebär att utsläpp kan ske i en betydligt större mängd under delar av året. Länsstyrelsen poängterar att det specifika utsläppet i provisorisk föreskrift P7 behöver sänkas.

Domstolen gör följande bedömning.

Domstolen konstaterar att bolagets utsläpp av näringsämnen har ökat avsevärt sedan den biologiska reningsanläggningen infördes. Som både bolaget och länsstyrelsen har uttryckt är det också mycket olyckligt att reningsanläggningen inte har fungerat som en följd av haverier på grund av marksättningar på samtliga anläggningsdelar. Detta har förutom att orenat eller delvis renat vatten släppts ut i recipienten också medfört att en optimering av tillsatser av näringsämnen inte heller har kunnat göras.

Domstolen gör dock den bedömningen att det från den utredning som bolaget har lagt fram framgår att status och miljö kvalitetsnormer för Yttrefjärden kommer att kunna innehållas. Det är tills vidare det underlag som domstolen har att utgå från när det gäller att bedöma om status påverkas och om den ansökta verksamheten förhindrar att miljö kvalitetsnormerna uppnås. Domstolen bedömer i nuläget att bolagets underlag och slutsatser verkar rimliga.

Tidsbegränsat tillstånd

Bolaget har anfört att det inte finns några skäl till att tidsbegränsa tillståndet. Länsstyrelsen har inte haft några synpunkter avseende tidsbegränsning. Inte heller domstolen bedömer att ett tidsbegränsat tillstånd är påkallat i denna prövning.

Sammanfattande bedömning, tillstånd m.m.

Mark- och miljödomstolen anser att underlaget i målet visar att verksamhetens påverkan på människors hälsa och miljön inte är större än att den, efter att erforderliga skyddsåtgärder har vidtagits, kan godtas. Sammantaget bedömer domstolen att

den ansökta verksamheten ska tillåtas och att tillstånd ska ges med de villkor och prøvotidsutredningar som följer av domslutet och som motiveras nedan.

Bolaget har begärt att tillståndet ska få tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft, s.k. verkställighetsförordnande. Ingen av motparterna har motsatt sig detta. Då verksamheten redan är pågående och den ansökta produktionshöjningen inte innebär några betydande förändringar för människa eller miljö i förhållande till den redan pågående bedömer mark- och miljödomstolen att det går att bevilja verkställighet.

Villkor och uppskjutna frågor m.m.

Mark- och miljödomstolen utvecklar i det följande överväganden och bedömningar rörande de skyddsåtgärder och försiktighetsmått som domstolen anser ska föreskrivas. Vidare redogörs för i vilka avseenden underlaget behöver kompletteras under en prøvotid för senare ställningstagande till behovet av ytterligare skyddsåtgärder och slutliga villkor.

Eftersom tillståndet som ges med denna dom gäller från den 20 mars 2020 och bolaget medgivits verkställighet ska efterfrågade utredningar inges till domstolen inom viss angiven tidpunkt härefter. På så sätt undviks onödig tidsutdräkt vid eventuella överklaganden av domen i övriga delar.

Domstolen redogör i det följande inte för frågor där bolaget och remissinstanserna är eniga och där domstolen inte heller är av en annan uppfattning eller att det av andra skäl behöver utvecklas.

Utsläpp till luft

Utsläpp till luft från den befintliga och den ansökta verksamheten kommer huvudsakligen från sodapanna, mesaugn, fastbränslepanna och transporter. Andra och mindre utsläppskällor är facklan samt diffusa utsläpp från andra källor som inte avgår via skorstenar.

Totalutsläppen till luft förväntas öka i varierande omfattning med en produktionsökning. Vad gäller utsläpp av koldioxid så är det, förutom transporter, en förhållandevis liten mängd fossila bränslen som används i verksamheten. Det handlar om oljeanvändning vid start- och stoppsituationer i mesaugnen.

Luftförhållandena i området synes vara goda och miljö kvalitetsnormerna för luft bedöms innehållas även vid den ansökta produktionen. Domstolen bedömer att följande villkor är lämpliga för verksamheten.

Stoft

Stoft kommer framför allt från sodapannan (ca 35 ton) och från fastbränslepanna (ca 20 ton) men även från mesaugn (ca 3 ton). Det totala utsläppet från fastbränslepannan bedöms öka med ca 8 % med den ansökta produktionen. De totala utsläppen av stoft från sodapannan och mesaugn bedöms öka med ca 40 % till följd av att en ökad belastning på pannan och ugnen ger ökade utsläpp. Även stoftutsläppen per m³ rökgas bedöms öka med produktionsökningen. Bolagets förslag på utsläppsvillkor ligger dock kvar på samma nivå som den nu gällande för sodapannan och en föreslagen lägre utsläppsnivå för mesaugnen.

Länsstyrelsen har inte haft några synpunkter på bolagets föreslagna villkorsförslag. Mark- och miljödomstolen konstaterar att de faktiska utsläppen av stoft per m³ ntg är förhållandevis låga och speciellt för mesaugnen betydligt lägre än bolagets förslag på slutligt villkor på 35 mg/m³ ntg vid 10 % O₂. Uppmätt nuvarande värden ligger i intervallet 3-5 mg stoft/m³ ntg vid 10 % O₂ vilket vid en omräkning av syrgashalt motsvarar 4 -7 mg/m³ ntg vid 6 % O₂. Bolagets bedömning av utsläppshalt vid ansökt produktion är 15 mg/m³ ntg vid 10 % O₂ vilket motsvarar 21 mg/m³ ntg vid 6 % O₂. BAT-AEL för stoft från mesaugn är 10-25 mg/m³ ntg vid 6 % O₂ vilket motsvarar 7-18 mg/m³ ntg vid 10 % O₂. Även om bolaget kan behöva visst utrymme för eventuella driftstörningar finner mark och miljödomstolen att det inte är motiverat att medge ett villkor som är väsentligt högre än bedömt utsläppsvärde, som redan det är uppräknat ca 3 ggr jämfört med hittills uppmätta värden. Mark- och miljödomstolen beslutar därför om ett begränsningsvärde för

mesaugnen på 35 mg/m³ ntg vid 6% O₂ som årsmedelvärde. Domstolen accepterar bolagets förslag avseende utsläpp av stoft från sodapannan på 30 mg/m³ ntg vid 6 % O₂.

Svavel

Svavelutsläpp till luft från verksamheten sker framförallt som diffusa utsläpp (53 ton), fastbränslepanna (20 ton), facklan (13 ton,) mesaugn (8 ton) och sodapanna (5 ton). Totalt innebär detta för nollalternativet ett årligt utsläpp om ca 100 ton totalt varav ca 20 ton från fastbränslepannan. För den ansökta produktionen bedöms utsläppet öka till ca 125 ton totalt varav 25 ton från fastbränslepannan. Bolagets bedömning är att den ansökta produktionsökningen inte innebär någon ökning av det specifika utsläppet av processsvavel men ett utsläpp av det totala i proportion till produktionsökningen. Bolaget har tidigare haft ett specifikt villkor om utsläpp av processsvavel på 0,4 kg/ton sulfatmassa som riktvärde och årsmedelvärde och har nu föreslagit ett utsläppsvillkor som ligger på samma nivå men ändras från rikt- till gränsvärde. Länsstyrelsen har inte haft några synpunkter avseende bolagets förslag.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att bolagets redovisning av det specifika svavelutsläppen varit i intervallet 0,13 - 0,25 kg/ton sulfatmassa som årsmedelvärde under de senaste tio åren. Utifrån bolagets bedömning att en produktionsökning innebär oförändrade specifika utsläpp samt de redovisade utsläppen kan domstolen inte finna att hela det föreslagna utrymmet för utsläpp av processsvavel är nödvändigt. Domstolen bedömer att en villkorsnivå för specifikt processsvavel kan sättas till i vart fall 0,35 kg/ton sulfatmassa.

Vad avser det totala utsläppet av svavel bedömer domstolen att den av bolaget föreslagna totala nivån, 115 ton per år, kan godtas.

Svavelväte villkor

Svavelväte mäts kontinuerligt från sodapanna och mesaugn samt en gång per år i de diffusa utsläppen. Bolaget har i nu gällande tillstånd haft utsläppsvillkor av svavelväte från sodapanna och mesaugn men i förevarande prövning menat att det inte finns någon anledning att föreskriva några villkor avseende detta. Bolaget har menat att sådana villkor var vanligare i äldre tillstånd men är numera ovanliga.

Länsstyrelsen har inte haft några synpunkter avseende detta.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att det av bolagets BAT-redovisning framgår att halten av svavelväte från sodapannan på årsbasis är låg (0,05 mg/Nm³ vid 6% O₂) och klarar både BAT-AEL (5-50 mg/Nm³ vid 6% O₂) och det gällande gränsvärdet (10 mg/Nm³ vid 6% O₂) med god marginal. Domstolen bedömer utifrån detta att ett utsläppsvillkor för svavelväte från sodapannan inte behövs. Vad avser svavelväteutsläpp från mesaugnen visar utfallet på årsbasis för 2017 (26,2 mg/Nm³ vid 6% O₂) att BAT-AEL för mesaugnar som förbränner starka gaser innehålls (40 mg/Nm³ vid 6% O₂), men marginalen är långt ifrån lika stor som för fallet med sodapannan. Domstolen bedömer därför att det finns skäl att fastställa ett utsläppsvillkor med ett gränsvärde för svavelväte från mesaugnen som inte får överskridas mer än 3 % av drifttiden per år. Den tidigare gällande nivån på gränsvärdet synes lämpligt (50 mg/Nm³ vid 6% O₂).

Kväveoxider

Exkluderat det som kommer från transporter så sker utsläpp av kväveoxider från sodapanna och mesaugn, ca 320 ton per år för nollalternativet, samt från fastbränslepanna, ca 120 ton per år för nollalternativet. Kväveoxider mäts kontinuerligt från fastbränslepannan men som periodisk uppföljning från sodapanna och mesaugn. De produktionsspecifika utsläppen av kväveoxider sammanlagt från sodapanna och mesaugn har som årsmedelvärde under de senaste åtta åren varit mellan 1,1 - 1,2 kg NO_x/ton sulfatmassa.

Nu gällande villkor är 1,4 kg NO_x/ton sulfatmassa som rikt- och månadsmedelvärde. Bolaget yrkar nu om 1,5 kg/ton sulfatmassa som årsmedelvärde och menar att den ökade produktionsvolymen bedöms innebära en mindre ökning av de produktions specifika utsläppen till följd av en ökad last i mesaugnen i kombination med en ökning av bibränsleandel och förbränning av kväverik metanol.

Länsstyrelsen har inte haft några synpunkter på bolagets förslag. Mark- och miljödomstolen konstaterar dock på det som lagts fram i underlag och vid huvudförhandling att det inte är visat att bolaget behöver detta utrymme för produktionsökningen och bedömer att utsläppsnivån kan vara något lägre och fastställer därför utsläppsnivån till 1,4 kg/ton producerad sulfatmassa. Bolagets föreslagna totala nivå av kväveoxider kan accepteras till 440 ton per år.

Lukt

Bolaget har ett uppsamlingssystem och destruktion av starka gaser som förbränns i mesaugnen med en reservfackla. Däremot finns det inget system för uppsamling av diffusa/svaga gaser från t.ex. kokeriet till destruktion utan bolaget har uppsamling och skrubberbehandling från utsläppspunkter som benämns prioriterade svaga gaser och som omfattar kokeriernas flisfickor och harstkokeri. Var femte år karterar och provtar bolaget 20-talet utsläppspunkter för de diffusa/svaga gaserna och väljer utifrån detta ut fem prioriterade som sedan provtas årligen. Bolaget har förslagit ett utsläppsvillkor avseende lukt. Länsstyrelsen har förslagit att villkoret ska kompletteras med en del som avser att tillgängligheter för destruktion av de starka gaserna ska vara minst 99,5 % av den totala drifttiden. Bolaget har accepterat detta tillägg.

Domstolen bedömer att villkoret med detta tillägg kan godtas som villkor. Vidare är det lämpligt att tillsynsmyndigheten bemyndigas med ett förordnande om att den får föreskriva om ytterligare åtgärder kopplade till utsläpp av lukt från verksamheten.

Fastbränslepannan

I fastbränslepannan förbränns bibränslen, torv och olja, returfiberrejekt, returträ och pappersavfall. Parterna är överens om att fastbränslepannan är en samförbränningsanläggning enligt förordningen (2013:253) om förbränning av avfall.

Bolaget har menat att det är tillräckligt att i ett tillstånd reglera de avfallsslag som får förbrännas i pannan och att pannan i övrigt regleras i tillräcklig omfattning via nämnda förordning. Länsstyrelsen har initialt menat att vad gäller en reglering av emissioner från pannan är förordningen inte tillräcklig eftersom den reglerar enbart driften under normala driftförhållanden men ej under onormala. Bolaget har menat att förordningen inte alls enbart reglerar normal drift och hänvisar till 29 § i förordningen som reglerar icke normal drift. Länsstyrelsen har under huvudförhandlingen kommit att godta att det är tillräckligt att fastbränslepannan regleras via förordningen men att ett tillägg i tillståndsdomen ska göras avseende ett begränsningsvärde av ammoniak då detta inte omfattas av förordningen. Fastbränslepannan drivs med användning av s.k. SNCR-teknik för NO_x-rening, varvid ammoniakutsläpp uppstår. Det nu gällande villkoret för utsläpp av ammoniak till luft från pannan begränsar ammoniakutsläppet till 25 mg/Nm³ vid 6 % O₂ som månadsmedelvärde. Utifrån utfallet av mätningarna under de senare åren bedömer länsstyrelsen att ett lämpligt villkor omfattar ett begränsningsvärde på 20 mg/Nm³ vid 6 % O₂ som månadsmedelvärde med kontinuerlig mätning. Bolaget har godtagit att det föreskrivs ett villkor om begränsning av ammoniakutsläpp men menat att det inte finns någon anledning att skärpa nu gällande villkor. Nu gällande gränsvärde föreskrevs så sent som år 2015 av miljöprövningsdelegationen.

Mark- och miljödomstolens bedömning är att det ska regleras vad som får förbrännas i fastbränslepannan samt att ett gränsvärde för utsläpp av ammoniak ska fastställas. I övrigt har det inte framkommit något som visar att en reglering via förordningen (2013:253) inte är tillräcklig i detta fall. Vad gäller gränsvärdet av ammoniak som inte får överskridas bedömer domstolen att det av bolaget föreslagna gränsvärdet är rimligt utifrån det underlag som har presenterats. Domstolen godtar därför detta värde.

Länsstyrelsen har också lyft frågan om den dispens för fastbränslepannan som tidigare meddelats av länsstyrelsen ska anses gälla även fortsättningsvis. Dispensen avser kravet på att samförbränningsanläggningen ska utrustas med och drivas på sådant sätt att rökgastemperaturen uppgår till minst 850 grader Celsius under minst två sekunder. Mark- och miljödomstolen bedömer att detta inte är en fråga som omfattas av nu gällande prövning utan får hanteras tillsynsvägen.

Utsläpp till vatten m.m.

Syreförbrukande ämnen m.m.

Utsläpp till vatten sker dels från ett processavlopp som ska passera en biorening innan det släpps ut till recipient samt från ett ”renvattenavlopp” som släpps direkt ut i recipient. Bolaget har uppgivit att volymen processavloppsvatten idag är ca 22 000 m³ och att volymen renvatten är ungefär lika stor som processavloppsvolymen vintertid och upp till det dubbla sommartid då kylbehovet ökar.

Bioreningen som består av försedimentering, en luftningsbassäng samt en eftersedimentering har sedan den byggdes år 2009 inte använts fullt ut och i ett optimerat läge mer än högst under några få år. Detta till följd av haverier på grund av marksättning som orsakat att anläggningsdelar har tagits ur drift under långa perioder för åtgärdande. För närvarande pågår åtgärder på luftnings- och eftersedimenteringsbassängen. Det är alltså enbart försedimenteringen som är inkopplade i dagsläget varför det vatten som nu går ut är orenat så när som på försedimentering. I dagsläget släpps det per dygn ut ca 16 ton COD, 2,2 ton suspenderade ämnen, ca 50 kg fosfor och ca 230 kg kväve samt ca 70 kg komplexbildare. Bolaget har vid huvudförhandlingen uppgivit att luftningsbassängen och eftersedimenteringen ska tas i drift innan sommaren år 2020. Därefter ska en intrimning och optimering göras i enlighet med gällande provotid.

När bolaget nu åtgärdar sättningsproblemen har bolaget passat på att samtidigt öka volymen på både luftningsbassängen och eftersedimenteringen. Den tidigare volymen på respektive bassäng var 1 300 m³ som nu ökas till 1 500 m³. Vidare

pågår åtgärder vid rensriet för att öka vattenslutningen och komplettering av tvätt-systemet i lövmassalinjen och blekeri. Bolaget menar att dessa åtgärder kommer att leda till en minskad belastning och minskat behov av närsaltsdosering till bioreningen och därmed minskade utsläpp av närsalter. Bolagets bedömning är att utsläppen från den ansökta produktionsökningen kommer att minska i förhållande till dagens utsläpp, med den huvudsakliga anledningen att bioreningen kommer igång. Vidare bedömer bolaget att produktionshöjningen i förhållande till nollalternativet, som innefattar en fungerande biorening, inte innebär någon ökning av suspenderade ämnen, kväve och fosfor. Dock bedöms utsläppen av COD öka med upp till ca 20 % och komplexbildare med ca 25-30 % jämfört med nollalternativet.

Bolaget har på grund av rådande problem med bioreningen provisoriska villkor för utsläpp till vatten. Alla parter har varit ense om att provisoriska föreskrifter ska fortsätta gälla under en provotid. För närvarande gäller utredningsföreskrift U9 och provisoriska föreskrifter som beslutats om i deldom den 14 december 2018 i mål M 527-99.

Bolaget har föreslagit att samma utredningsföreskrift samt provisoriska föreskrifter ska gälla även för nu ansökt tillstånd och har under handläggningens gång kommit att acceptera länsstyrelsens förslag om att kompletterande kemiska och biologiska karakteriseringar ska göras på utgående processavlopp.

Länsstyrelsen har lämnat synpunkter om att föreskriften om närsalterna bör konstrueras som att mängderna istället relateras till utsläpp och bolaget har därefter givit alternativa förslag på P3 och P7 med utsläppen korrelerade till mängd per dygn, enligt nedan.

P3. Utsläppet av tot-N och tot-P till vatten får som riktvärde och årsmedelvärde inte överstiga 440 respektive 110 kg/dygn.

P7. Utsläppet av tot-N och tot-P till vatten får som årsmedelvärde och riktvärde inte överstiga 400 respektive 100 kg/dygn.

Länsstyrelsen har menat att nu gällande provisoriska föreskrifter för utsläpp av närsalter är alltför generösa. De menar att bolaget nu har haft provisoriska föreskrifter under en orimligt lång tid och att utsläppen utgör en för stor belastning på recipienten. Bolaget har menat att verksamhetens andel av utsläpp till recipienten är liten i förhållande till vad som kommer med Piteälven samt trycks in från havet och bedömer att status för näringsämnen inte ska försämrats och inte heller någon av de biologiska kvalitetsfaktorerna. Länsstyrelsen menar å sin sida att bolaget inte har helt korrekta uppgifter avseende vissa kvalitetsfaktorer och gör en annan bedömning av statusen i vissa avseenden.

Domstolen gör följande bedömning.

Domstolen delar länsstyrelsens uppfattning att bioreningens problematik har pågått under en lång tid som och att detta har inneburit stor och onödig belastning på recipienten. Domstolen har viss förståelse för att bolaget inte till fullo har kunnat förutse att pålningsmekanismen inte skulle vara tillräcklig men domstolen vill trots detta poängtera att det nu bör ligga i bolagets intresse att verkligen prioritera och ha fokus på igångkörning av bioreningen och efterföljande intrimning av utsläppen för att få ned dessa så långt möjligt. En eventuell begäran om en ytterligare förlängning för intrimning av anläggningen skulle vara en ytterligare och ytterst onödig belastning på recipienten. Ett uppskjutande av slutliga villkor för utsläpp av processavlopp, där provotidsredovisningen ska inges senast den 1 december 2022, är dock nödvändigt och ingen av parterna har heller anfört något annat.

Domstolen bedömer att den nu gällande utredningsföreskriften ska kompletteras med att bolaget även ska genomföra kemiska och biologiska karakteriseringar. Domstolen bedömer dock att de provisoriska föreskrifterna som gäller för närvarande får fortsätta att gälla provotiden ut. Domstolen bedömer i enlighet med länsstyrelsen att de nivåer som gäller i provisoriska föreskrifterna avseende näringsämnen är väl tilltagna, men att bolaget kan behöva ”frihetsgrader” under intrimningsarbetet. Dock instämmer domstolen i länsstyrelsens bedömning att bolagets bidrag till recipienten är för högt och att betydligt lägre nivåer bör siktas

mot i ett slutligt villkor. Även om underlaget i målet visar att Yttrefjärdens status är förhållandevis god och att miljö kvalitetsnormens uppnående inte hotas så är det stora mängder näringsämnen som släpps ut i vattnet och på något sätt påverkar vattnet samt det akvatiska livet och förutsättningarna för det var sig det är i Yttrefjärden eller havet. Bolagets försök att tillmötesgå länsstyrelsen i fråga om att de provisoriska föreskrifterna för kväve och fosfor ska anges per dygn förefaller för domstolen inte som likvärdigt ur miljösynpunkt då bolaget har räknat upp mängderna till den fulla produktionen av liner, en situation som enligt bolaget själva inte kommer inträffa ännu på ett tag. Föreskrifterna P3 och P7 bör därför stå kvar som de är utformade enligt tidigare. Däremot kan bolaget i efterhand räkna om utsläppen från gram per ton liner till kg per dygn fosfor/kväve och redovisa detta i sin rapportering till tillsynsmyndigheten och i prøvotidsutredningen.

Vid huvudförhandlingen uppgav bolaget att reduktionsgraden av COD i bioreningen när den fungerade som bäst var ungefär 60 %. Bolaget menade vidare att en reduktionsgrad om 70 % framgent är något bolaget siktar mot. Bolaget har menat att bidragande orsaker till att det finns svårigheter att nå en bra reduktion och optimera bioreningen är variationer i processavloppet beroende på produktionsnivå, produktmix och effektivitet i process- och reningsanläggningar. Domstolen menar att bolaget på grund av dessa omständigheter bör överväga om ett utjämningsmagasin/buffertbassäng bör komplettera bioreningen för att jämna ut både flöden och avloppsvattnets karaktär. Domstolen konstaterar att det i dagsläget finns en ”bufferttank” på området, den gamla försedimenteringsbassängen, som visserligen behöver åtgärdas enligt bolaget, men vad domstolen erfar bör det finnas möjligheter för bolaget att använda denna i utjämnings syfte för processen och därmed få en stabilare process samt öka möjligheterna att öka reduktionsgraden ytterligare.

Bolaget har även föreslagit att det slutliga villkor som har meddelats i deldom i M 527-99 gällande riskhanteringsplan avseende risken för spridning av legionella-bakterier ska vara ett slutligt villkor även i förevarande mål. Länsstyrelsen och även domstolen finner att det är lämpligt.

Kadmium

Bolaget har redovisat att utsläppet av kadmium från verksamheten till vatten är ca 20 kg men har under tidigare år varit ca 15 kg per år. Bolaget har hävdad att mängden inte utgör ett hot mot miljö kvalitetsnormerna eller i övrigt är märkbar i andra recipientutredningar som bolaget har refererat till. Bolaget har motsatt sig en fortsatt utredning om kadmium och anfört att det inte föreligger något miljömässigt skäl för detta samt att detta ianspråktar resurser som behövs för igångsättning och intrimning av den biologiska reningsanläggningen.

Domstolen gör följande bedömning.

Miljöbalkens hänsynsregler är själva utgångspunkten bl.a. för att bedöma om skyddsåtgärder ska vidtas. Bestämmelserna handlar om att bästa möjliga teknik ska användas, försiktighetsprincipen ska tillämpas och en rimlighetsavvägning ska göras. Vidare ska, i enlighet med vad bolaget också anför, gällande miljö kvalitetsnormer följas (2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken).

Domstolen konstaterar att i relation till att 32 kg kadmium kommer från Piteälven är bolagets bidrag på 20 kg en betydande andel till recipienten. Från bolagets verksamhet släpps det ut även andra metaller men det är just kadmium som sticker ut i förhållande till hur stor andel som kommer från andra källor till recipienten. Vidare tillhör kadmium tillsammans med kvicksilver och bly metaller som anses särskilt farliga.

Det framgår inte av bolagets redovisning om det är via renvattenavlopp och/eller processavlopp denna mängd har uppskattats från. Bolaget har redovisat en halt av kadmium i renvattenavloppet på ca 1,05 µg kadmium/l vatten. Renvattenavloppet genomgår förutom oljeavskiljning i vissa delar, ingen rening. Det framgår av bolagets redovisning att det till renvattenavloppet blöds ut exempelvis elfilteraska och pannvatten från såväl sodapannan som fastbränslepanna m.m. Det framstår för domstolen som mycket möjligt att en hel del av metallerna som hamnar i vatten, kadmium i detta fall, kan komma från sådana utsläppspunkter. Erfarenheter som

andra massa- och pappersbruk har gjort visar också att utblödning till vatten medför metallutsläpp som också kan åtgärdas och därmed minska metallutsläpp. Domstolen bedömer att om det är så att de huvudsakliga kadmiumutsläppen uppstår via utblödning så kan det ifrågasättas om det motsvarar kraven i hänsynsreglerna såsom krav på bästa möjliga teknik.

Frågan avseende kadmiumutsläpp ska därmed sättas på provotid och bolaget ska åläggas att utreda storleken av utsläppen närmare samt var i processen de betydande utsläppen uppstår. Utifrån detta ska bolaget utreda teknik för att minska utsläppen till recipient. Utredningen ska ta fasta på vad som är miljömässigt, tekniskt och ekonomiskt möjligt för detta. Domstolen bedömer att det är rimligt att bolaget ges ytterligare två års utredningstid efter det att U1 ska redovisas.

Buller

Bolaget har initialt yrkat om ett bullervillkor som till skillnad från det nu gällande 48 dB(A) som riktvärde skulle övergå till gränsvärden men som medger en högre bullernivå på 50 dB(A) för det ekvivalenta bullret nattetid samt en högre momentan ljudnivå 65 dB(A). Miljö- och tillsynsnämnden och länsstyrelsen har motsatt sig detta och vill att samma bullernivåer som tidigare ska gälla som gränsvärde. Länsstyrelsen har dock godtagit att momentanljudnivån höjs till 60 dB(A) istället för som tidigare 55 dB(A), vilket också är en nivå som bolaget har accepterat. Nämnden har anfört att de vill att bolaget ska se över vad som skulle behöva göras för att kunna innehålla en ljudnivå för det momentana ljudet på 55 dB(A).

Bolaget har genomfört en externbullerkartläggning där dominant bullerkällors spridning till närliggande bebyggelse har kartlagts. Kartläggningen visade att åtgärder avseende sju bullerkällor behövdes för att beräkningsmässigt klara den ekvivalenta bullernivån på 48 dB(A) i de kontrollpunkter bolaget har i omgivningen. Samtliga dominant bullerkällor fanns vid renseriet. Bolaget har under det senaste året vidtagit åtgärder vid fyra av dessa bullerkällor. Det som har åtgärdats är att ljuddämpare vid flissilo 1 har installerats, inbyggnad/avskärmning har skett och att skärm installerats vid vedintag 2, samt att tilläggsisolering av

mantelyta och avskärmning av öppningar vid blåsmaskin 3 har utförts. Vid en uppföljande mätning av det ekvivalenta bullret har bolaget konstaterat förbättringar vid ett flertal kontrollmätpunkter i omgivningen. Avseende de tre ytterligare åtgärderna som i kartläggningen föreslogs för de dominanta bullerkällorna finns enligt bolaget ännu inga investeringsbeslut tagna och det finns ännu ingen tidplan för åtgärdande. Bolaget har menat att det trots att uppföljande mätningar visat att bullernivån ligger i alla utom en mätpunkt under 48 dB(A) behövs en marginal upp till gränsvärdet. Vidare poängterar bolaget att inga nya förändringar kommer att ske som medför att bullernivån skulle komma att öka.

Domstolen gör följande bedömning.

Bullerkartläggningen pekade ut de sju mest dominanta bullerkällorna och visade att det med åtgärder i vart fall beräkningsmässigt går att komma ned i en ekvivalentnivå på 48 dB(A) nattetid i kontrollpunkterna. Domstolen bedömer att det är rimligt att bolaget vidtar de återstående åtgärderna men att det också är rimligt att det ändå ska finnas en viss marginal mellan den beräknade bullernivån till gränsvärdet. Uppföljande mätningar som bolaget har genomfört bekräftar att redan genomförda åtgärder har sänkt bullret, varvid det inte finns anledning att tvivla på att resterande åtgärder också kommer att ge bra resultat.

Domstolen bedömer också att det är rimligt att villkoret innehåller en del om hur bullret ska kontrolleras.

Energiushållning

Verksamheten är energiintensiv och det finns därför anledning att uppmärksamma frågor om energiushållning och om verksamheten ska regleras utöver vad som följer av det allmänna villkoret. Energieffektivisering, minskad energianvändning, minskad användning av fossil energi samt ökad andel egenproducerad el är relevanta frågor att överväga vid en tillståndsprövning som denna och om tillstånd ska förenas med krav avseende detta.

Bolaget har beskrivit ett systematiskt arbete avseende energifrågorna. De har bland annat deltagit i Energimyndighetens program för energieffektivisering (PFE), de har ett energiledningssystem (ISO 50 001) och rutiner för hur energifrågan ska tas med vid projektering och nyinköp m.m. Vidare omfattas verksamheten av lagen om (2014:266) om energikartläggning vilket bland annat innebär återkommande kartläggningar samt att tillsynsmyndigheten får besluta om de förelägganden som behövs för tillsynen.

Bolaget har förslagit ett energivillkor som innebär att avfallbränsle ska förbrännas energieffektivt, i enlighet med lagkrav i bestämmelsen i 22 kap § 25 b miljöbalken. Bolaget har vidare menat att inga ytterligare villkor behövs avseende energi och energihushållning. Länsstyrelsen har inte heller haft några synpunkter om att ytterligare villkor avseende energihushållning behövs.

Domstolen gör följande bedömning.

Domstolen uppfattar att bolaget bedriver ett ambitiöst och strukturerat arbete med energihushållningsfrågor. Den verksamhet som bolaget nu ansöker om tillstånd för avser i sig inga stora anläggningsmässiga förändringar och inte heller ur energisynpunkt innebär den några stora omställningar. Bolaget har redogjort för att befintlig sodapanna, mesaugn och turbin är tillräckliga även för den nu ansökta produktionshöjningen men att mindre justeringar behövs göras i sodapanna. Andelen egenproducerad el ökar, turbinen har kapacitet för det och inte heller i övrigt blir det några stora omställningar. Domstolen uppfattar att det finns förutsättningar för att bedriva verksamheten energieffektivt och att det inte finns några uppenbara och stora intrimningsåtgärder. Vidare är förbrukningen av fossil energi förhållandevis låg, exklusive det som används för transporter. Det är vid stopp/start av mesaugnen som bolaget använder fossil olja i en omfattning av ca 5 000 m³ årligen.

Tillsynsmyndigheten har som nämnts ovan inte heller påtalat att ytterligare villkor är nödvändiga eller att det finns behov av att få ytterligare insyn i bolagets

verksamhet avseende energifrågor än myndigheten sedan tidigare har. Domstolen finner sammantaget därför inte anledning att reglera tillståndet med fler energivillkor utöver det som framgår av det allmänna villkoret samt det förslag bolaget har föreslagit.

Kemikaliehantering

Varken bolaget eller länsstyrelsen har föreslagit några villkor avseende kemikaliehantering. Däremot har länsstyrelsen haft synpunkter på att risken för läckage från lossningsplatsen för natriumhypoklorit måste minska och åtgärder vidtas för detta. Bolaget har som svar på detta föreslagit att tillsynsmyndigheten får ett bemyndigande om att föreskriva skyddsåtgärder för detta.

Domstolen bedömer att det är rimligt att föreskriva ett villkor om att lossningsplatsen för natriumhypoklorit ska åtgärdas senast inom ett år efter dag för dom med ett bemyndigande till tillsynsmyndigheten att föreskriva om vilka åtgärder som är lämpliga. Vidare bedömer domstolen inte att det har framkommit några skäl till att föreskriva om ytterligare villkor avseende kemikaliehantering vid denna prövning.

Kontroll

Mark- och miljödomstolen har inte i detalj tagit ställning till den närmare kontroll som kan komma att behövas av verksamheten och utsläppen från denna. Villkor avseende detta är oftast frågor som tillsynsmyndigheten är bäst lämpad att besluta om. Därför ska den närmare regleringen, utöver vad som framgår av denna dom, rörande kontroll av villkor samt verksamheten och dess omgivningspåverkan godkännas av tillsynsmyndigheten som också kan meddela ytterligare villkor avseende detta. Ett uppdaterat kontrollprogram, till följd av denna dom, ska lämnas in till tillsynsmyndigheten.

Förorenad mark, nedläggning och efterbehandling

Bolaget har redovisat att de deltar aktivt i länsstyrelsens MIFO-arbete och att flera områden har undersökts avseende mark- och grundvatten. Det har inte framkommit att det i dagsläget finns sådana förorenade områden inom verksamhetsområdet som

ger upphov till att det i nuvarande prövning ska föreskrivas om skyddsåtgärder vid grävning och hantering eller liknande.

En verksamhet som den nu aktuella innebär att förorenad mark kan uppkomma och att avhjälpandeåtgärder kan behöva vidtas. Det finns därför ett behov av tidig information och undersökningar i samband med sådana arbeten. För att möjliggöra tillsynskrav enligt 10 kap. miljöbalken när sådana behövs, ska bolaget åläggas att inför aktuella arbeten av någon omfattning ge tillsynsmyndigheten ett underlag för hur undersökning av aktuellt markområde avses utföras samt för hur avhjälpandeåtgärder kan vidtas. Underlaget ska i sin tur ligga till grund för eventuella undersökningar och andra avhjälpandeåtgärder, vilka åtgärder tillsynsmyndigheten ska ges rätten att meddela närmare villkor om.

Igångsättningstid, ianspråktagande

Igångsättningstid

Bolaget har inte uttryckligen framställt något yrkande om igångsättningstid och har som grund för detta menat att det inte finns något syfte med en igångsättningstid eftersom inget nytt kommer att anläggas eller byggas vilket man skulle kunna koppla igångsättningstiden mot. På fråga från domstolen har bolaget anfört att om en igångsättningstid ska anges bör den sättas till 10 år för att eventuella marknadsförhållanden inte ska påverka bolagets möjligheter.

Av 22 kap. 25 § andra stycket MB framgår att det i en tillståndsdom ska anges en tid inom vilken verksamheten ska ha satts igång. Till skillnad från första stycket, vilket mer kan ses som en minneslista, innehåller andra stycket vad som alltid ska finnas i en tillståndsdom. Syftet med igångsättningstid är att en miljöfarlig verksamhet ska ha satts igång inom en viss tid för att tillståndet som beviljar verksamheten ska bygga på bästa möjliga teknik (3 kap 2 § MB). Ifall tillståndet inte tas i anspråk förfaller det (24 kap. 2 § MB). När det gäller miljöfarliga verksamheter syftar bestämmelsen främst på fall som gäller nyetablering eller sådana ändringar som förutsätter bygnadsåtgärder. Avser tillståndet en ändring

som inte kräver någon typ av byggnadsåtgärder eller motsvarande, t.ex. produktionsökning genom utökad skiftgång, torde någon igångsättningstid inte behövas anges. Koncessionsnämnden angav i sin tidigare verksamhet ingen igångsättnings-tid i sådana fall (Bengtsson m.fl., *Miljöbalken*, Norstedts juridik lagkommentar, JUNO 2019-01-01).

Domstolen menar emellertid att för det fall ingen igångsättningstid skulle föreskrivas måste det även ses mot bakgrund av att det i nu aktuellt tillstånd inte heller föreskrivs någon tidsbegränsning av tillståndet. Eftersom det är upp till bolaget att välja ifall de vill ta ett tillstånd i anspråk skulle en obefintlig igångsättningstid i aktuellt fall ge ett tillstånd för miljöfarlig verksamhet som rent faktiskt skulle kunna tas i anspråk först om något decennium. Att öppna upp för möjligheten till att icke ianspråkstagna tillstånds livslängd inte begränsas kan inte stämma överens med syftet att bästa möjliga teknik ska användas, och inte heller med ordalydelsen i 22 kap 25 § andra stycket MB. En igångsättningstid ger ett incitament till att ta senast sökta tillstånd i anspråk innan tillståndet förfaller och därmed bygga verksamheten på en så ny teknik som möjligt.

I förevarande fall har bolaget uttryckt att de har för avsikt att ta tillståndet i anspråk relativt snart, troligtvis under hösten 2020. Domstolen menar därför att det inte kan anses motiverat att föreskriva en lång igångsättningstid, utan att fem år är tillräckligt.

Ianspråkstagande

Bolaget har anfört att det saknas regler i miljöbalken om när ett nytt tillstånd ska börja gälla i stället för ett tidigare meddelat tillstånd. Bolaget menar att det enligt praxis anses att tidigare tillstånd upphör att gälla när det nya tillståndet tas i anspråk, se Mark- och miljööverdomstolens dom 2014-06-27 i mål nr M 7429-13. Av avgörandet följer att de gamla tillstånden automatiskt förfaller när det nya tillståndet tas i anspråk. Bolaget anser därför att det inte behövs någon särskild reglering om att det blivande tillståndet ska ersätta tidigare meddelade tillstånd.

Länsstyrelsen har anfört att det är bra om det är tydligt vilka tillstånd som fortfarande blir gällande och vilka som förfaller när tillståndet tas i anspråk.

Domstolen menar att det förvisso följer av praxis att gamla tillstånd förfaller när nya tas i anspråk. Det finns dock inga begränsningar i möjligheten till att förtydliga vilka tillstånd som faktiskt gäller eller kommer att gälla efter att nu aktuellt tillstånd tas i anspråk. Domstolen delar därför länsstyrelsens bedömning och föreskriver att bolaget ska anmäla till mark- och miljödomstolen samt tillsynsmyndigheten när tillståndet tas i anspråk. När tillståndet tas i anspråk upphör nuvarande grundtillstånd (deldom den 25 augusti år 2000, mål M 527-99) för verksamheten att gälla med de provisoriska föreskrifter och utredningsvillkor som är knutna till det tillståndet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (MMD-01)

Överklagande senast den 14 april 2020.

Anders Carlbaum

Camilla Wolf-Watz

I domstolens avgörande har chefsrådmannen Anders Carlbaum, ordförande, och tekniska rådet Camilla Wolf-Watz samt de särskilda ledamöterna Stina Blombäck och Gunnar Önevall deltagit.



Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.